

FÖRSLAG TILL FÖRORDNING

ANGÅENDE

FÖRSÄLJNING AV
PILSNER

M. M.

AVGIVET AV

INOM KUNGL. FINANSDEPARTEMENTET
SÄRSKILT TILLKALLADE SAKKUNNIGA

INNEHALLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet	5
Förslag till förordning ang. försäljning av pilsner	9
I Kap. Allmänna bestämmelser	9
II Kap. Försäljningsrättigheter	10
A. Rätt till partihandel	10
B. Utminuteringsrättigheter	11
C. Utskänkningsrättigheter	12
D. Gemensamma bestämmelser för utminuterings- och utskänkningsrättigheter	14
III Kap. Ordningsföreskrifter	16
IV Kap. Ansvarsbestämmelser m. m.	19
Förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3, 7 och 23 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker	23
Förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § i förord- ningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker	25
Förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2, 3, 6 och 11 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka	26
Allmän motivering	31
Inledning	31
Nu gällande bestämmelser angående försäljning av öl	59
De sakkunnigas förslag	64
Speciell motivering	77
Förslag till förordning angående försäljning av pilsner	77

	Sid.
I Kap. Allmänna bestämmelser	78
II Kap. Försäljningsrättigheter	79
A. Rätt till partihandel	79
B. Utminuteringsrättigheter	79
C. Utskänkingsrättigheter	79
D. Gemensamma bestämmelser för utminuterings- och utskänkingsrättigheter	80
III Kap. Ordningsföreskrifter	82
IV Kap. Ansvarsbestämmelser m. m.	85
Förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3, 7 och 23 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker	87
Jämförande tablå	88

Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

Jämlikt nådigt bemyndigande den 29 juni 1917 tillkallade dåvarande chefen för finansdepartementet oss under-tecknade att såsom sakkunniga inom nämnda departement utarbeta och avgiva förslag till förordning angående försäljning av pilsnerdricka, i huvudsak grundat på bestämmelserna angående försäljning av öl i gällande vin- och ölför-säljningsförordning.

Efter slutförande av det åt oss sålunda anförtrodda arbetet få vi härmed vördsamt överlämna följande förslag med tillhörande motivering, nämligen:

1:o) förslag till förordning angående försäljning av pilsner;

2:o) förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3, 7 och 23 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker;

3:o) förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker; samt

4:o) förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2, 3, 6 och 11 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka.

Under utarbetandet av förevarande förslag har under-tecknad Rehnberg framhållit önskvärdheten av vissa lätt-nader ifråga om rätt till försäljning av pilsner, bl. a. genom att tillåta restauratör att, allenast efter en enkel anmälan till vederbörande myndighet, vid måltid till spi-sande gäst utskänka pilsner; genom att, vid försäljning

genom kringföreling i stad, tillåta avlämnande av pilsner till person, som i en lokal utför arbete, men icke där har bostad; genom eftergift från skyldigheten att, vid försäljning genom försändning, medföra nu föreskriven förteckning å köpare m. m. Ehuru varken från ordnings- eller nykterhetssynpunkt betänkligheter mot dylika detaljändringar borde möta, har jag på grund av begränsningen av det åt de sakkunniga lämnade uppdraget, om än efter tvekan, funnit mig böra frånfalla dessa önskemål.

Med hänsyn till de upplysningar, som under innevarande månad kommit mig tillhanda — bl. a. att försäljningsbolagen i vissa städer, enligt mitt förmenande i strid mot grunderna för 1917 års rusdrycksföreljningsförordning, vidtagit förberedande åtgärder i syfte att åt bolagen förvärva uteslutande rätt till utskänkning av pilsner — finner jag mig däremot icke kunna godkänna bestämmelserna i 8 § 3 mom. och 13 § 4 mom. av föreliggande förslag, varigenom bestämmanderätten ifråga om upplåtande av rätt till utskänkning av pilsner i annan stad än Stockholm uteslutande förbehålles stadsfullmäktige samt rätt till utminutering och utskänkning å landet uteslutande förbehålles kommunalstämman. Enligt min mening böra på detta område nu gällande bestämmelser bibehållas och Konungens Befallningshavande sålunda äga rätt att upplåta ifrågavarande rättigheter efter tillstyrkan av *en* av de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts. I detta sammanhang finner jag mig böra framhålla, att den staten enligt mitt förmenande gentemot företagare och arbetare i bryggeriindustrien åliggande ersättningsskyldighet i anledning av genomförandet av den nya rusdryckslagstiftningen kan bliva väsentligt ökad, om försäljningsrätten inskränkes utöver grunderna för 1917 års riksdagsbeslut.

Stockholm den 22 mars 1918.

JAKOB PETTERSSON.

HUGO REHNBERG.

FÖRSLAG

Förslag
till
Förordning angående försäljning av pilsner.

Härigenom förordnas som följer:

I Kap.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Med pilsner förstås varje maltdryck, som enligt förordningen angående tillverkning och beskattning av malt-drycker är att hänföra till pilsner.

2 §.

Försäljning av pilsner delas i partihandel och detaljhandel.

Med partihandel förstås sådan handel, som bedrives till återförsäljare i och för deras rörelse, ävensom försäljning för export. Med detaljhandel förstås all annan försäljning.

Detaljhandel delas i utminuterung (försäljning till avhämtning, till försändning på rekvisition samt genom kringföring) och utskänkning (försäljning till förtäring på stället).

3 §.

1. Tillstånd till detaljhandel med pilsner må ej meddelas annan än den, som gjort sig känd för ordentlighet samt prövas i övrigt vara lämplig till rörelsens utövande.

2. Sådant tillstånd må dock ej meddelas ämbets- eller tjänsteman, som till följd av sin befattning kan komma att deltaga i beslut angående tillverkning eller försäljning av maltdrycker eller däröver utöva tillsyn, eller den, som utövar tillverkning i skattefritt bryggeri, dock att, där han tillika bedriver tillverkning i skattepliktigt bryggeri, skall gälla vad här nedan om sådan tillverkare stadgas.

3. Tillstånd till utskänkning av pilsner må ej meddelas den, som inom kommun, där utskänkningen skall bedrivas, i öppen bod idkar handel med annat än matvaror.

Om någon, som redan erhållit tillstånd till utskänkning av pilsner, inom den kommun, där utskänkingsrättigheten får utövas, öppnar handel i öppen bod, anses det sålunda meddelade tillståndet till utskänkning hava förfallit.

4. Inom läger, kasernområde eller annat uteslutande för krigsmaktens behov upplåtet område må ej försäljning, som avses i denna förordning, äga rum, med mindre Konungens befallningshavande, på framställning av vederbörande befälhavare, därtill meddelat tillstånd.

4 §.

Pilsner, som är försatt med sackarin, får ej hållas till salu.

5 §.

1. Byteshandel med pilsner vare ansedd lika med försäljning av sådan vara.

2. Den, som annorlunda än vid måltid åt spisande gäster utborgar pilsner att å stället förtäras, vare ej berättigad att därför utsöka betalning.

II Kap.

Försäljningsrättigheter.

A. Rätt till partihandel.

6 §.

Rätt till partihandel med pilsner tillkommer allenast tillverkare av pilsner samt den, som enligt 8 § erhållit tillstånd till försäljning till avhämtning av sådan vara.

B. *Utminuteringsrättigheter.*

7 §.

Utan särskilt tillstånd må försäljning till avhämtning av pilsner utövas av:

a) den, som i föreskriven ordning förvärvat behörighet att till avsalu tillverka pilsner, å tillverkningsstället;

b) den, som äger rätt till utminuterung av spritdrycker, vin eller öl, å försäljningsstället; samt

c) den, som enligt 13 § är berättigad att utöva utskänkning av pilsner, å utskänkningsstället.

8 §.

1. Tillstånd att till avhämtning försälja pilsner meddelas av Konungens befallningshavande.

2. Ansökan om sådan försäljningsrätt göres skriftligen hos Konungens befallningshavande samt skall innehålla uppgift å det ställe, där försäljningen skall äga rum, och åtföljas av intyg, utvisande sökandens behörighet att idka rörelsen. Över gjord ansökan inhämta Konungens befallningshavande yttrande, i stad av magistrat samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Dessa yttranden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkaude med angivande av skälen därför.

I Stockholm äger vad i detta mom. är sagt om inhämtande av magistratens yttrande ej tillämpning.

3. Har ansökning blivit å landet av kommunalstämma avstyrkt, må densamma ej bifallas.

9 §.

Tillverkare av pilsner ävensom den, som eljest äger att till avhämtning försälja pilsner, vare berättigad att, den förre från tillverkningsstället, den senare från försäljningsstället, på rekvisition försända sådan vara till köpare; dock må vid sådan försändning varan ej avlämnas annat än inomhus till därstädes boende, vid järnvägsstation eller å fartyg; och skall den, som forslar densamma, vara försedd med en av säljaren eller hans befullmäktigade ombud utfärdad och underskriven förteck-

ning, upptagande, särskilt för varje köpare, dennes namn, det ställe där och dagen när varan skall avlämnas samt den försända myckenheten. Såsom ombud, varom nyss är sagt, må ej den, som forslar varan, användas. Nämda förteckning skall på anfordran av krono- eller polisbetjänt, ledamot av kommunalnämnden eller av kommunalnämnden utsedd person uppvisas.

10 §.

1. Försäljning genom kringföring av pilsner må av den, som tillverkat varan, bedrivas i stad, dock endast inom hus och till därstädes boende. Sådan försäljning må äga rum inom stadens planlagda område utan särskilt tillstånd och utom samma område, därest Konungens befallningshavande på gjord ansökning och, där fråga är om annan stad än Stockholm, efter magistratens hörande, därtill meddelar tillstånd.

2. Ej må någon på landet kringföra pilsner till försäljning.

11 §.

Konungens befallningshavande må på ansökning lämna den, som i stadgad ordning förvärvat behörighet att till avsalu tillverka pilsner, tillstånd att till avhämtning eller genom kringföring försälja av annan tillverkad pilsner, dock endast i den omfattning och under de villkor, som, enligt vad ovan är stadgat, gälla för dylik försäljning av pilsner av egen tillverkning.

C. *Utskänkingsrättigheter.*

12 §.

Utän särskilt tillstånd må utskänkning av pilsner utövas av:

a) den, som äger rätt till utskänkning av spritdrycker, vin eller öl, dock endast där sådan utskänkning bedrives;

b) gästgivare, dock endast till resande i samband med servering av mat; samt

c) den, som i sitt hem emot betalning mottager gäster till bespisning vid slutet bord, dock endast vid måltider till gäster, med vilka avtal om bespisning träffats för en tid av minst en vecka.

13 §.

1. Tillstånd till utskänkning av pilsner meddelas av Konungens befallningshavande. Sådant tillstånd må, där ej nedan annorlunda stadgas, meddelas för ett eller flera, dock högst tre år, skolande försäljningsår i detta fall räknas från den 1 oktober.

2. Vill någon erhålla sådan utskänkingsrättighet, som i 1 mom. sägs, göre därom före den 15 mars det år, varunder utskänkningen skall börja, hos Konungens befallningshavande skriftligen ansökan med uppgift å det ställe, där utskänkningen skall äga rum, samt med bifogande av intyg, utvisande sökandens behörighet att idka rörelsen.

3. Över ansökning, som rätteligen skett, skall Konungens befallningshavande omedelbart efter ansökningstidens utgång inhämta yttranden, i stad av magistrat och stadsfullmäktige samt å landet av kommunalnämnd och kommunalstämma. Dessa yttranden böra innehålla bestämt till- eller avstyrkande med angivande av skälen därför; och skall, därest ansökningen tillstyrkes, stadsfullmäktige eller kommunalstämma tillika avgiva yttrande, huruvida särskilda föreskrifter för utskänkningens bedrivande anses nödiga.

I Stockholm äger vad i detta mom. är sagt om inhämtande av magistratens yttrande ej tillämpning.

4. Har ansökning blivit avstyrkt, i stad av stadsfullmäktige eller å landet av kommunalstämma, må densamma ej bifallas.

5. Där den, som innehar rätt till utskänkning enligt denna §, i behörig ordning ingivit ansökan om ny sådan rättighet för kommande försäljningsår men avlider, innan ansökningen prövats, äga hans stärbhusdelägare inom en månad efter dödsfallet till Konungens befallningshavande ingiva ansökan, att utskänkingsrörelsen i stället må av dem genom särskilt antagen föreståndare utövas. Om handläggning av sådan ansökan gälle i tillämpliga delar vad i 1—4 mom. stadgas.

14 §.

Konungens befallningshavande må på därom gjord ansökning kunna meddela tillstånd till utskänkning av pilsner:

a) inom område för station vid statens järnvägar ävensom vid enskild, till persontrafik upplåten järnväg, så ock å statens järnvägars eller enskild järnvägs tåg, dock endast där utskänknings för trafikens behov finnes erforderlig; skolande ansökning härom avgivas av järnvägens styrelse, samt, där densamma avser utskänkning å järnvägståg, handläggas av Konungens befallningshavande i det län, varest styrelsen har sitt säte;

b) å passagerarfartyg, dock endast till förtäring ombord å fartyget samt, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast till besättningen samt till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid; skolande ansökning härom handläggas av Konungens befallningshavande i det län, där fartygets rederi har sitt säte;

c) vid hälsobrunn, badort eller annan kurort för kortare tid än ett år, dock endast vid måltider till spisande gäster;

d) där eljest utskänkingsrörelse kan komma i fråga att under endast någon del av året utövas; samt

e) för bestämt tillfälle.

D. *Gemensamma bestämmelser för utminuterings- och utskänkingsrättigheter.*

15 §.

1. Konungens befallningshavande äger att vid meddelande av tillstånd till försäljning av pilsner eller sedermera under rörelsens utövande stadga de inskränkningar därvid, som kunna anses erforderliga.

Tillstånd till annan försäljning än sådan, som avses i 13 § eller 14 § e), skall meddelas att gälla tillsvidare och så länge Konungens befallningshavande ej finner skäl återkalla detsamma.

Över beslut, varigenom tillsvidare meddelat tillstånd återkallas, må klagan ej föras.

2. Då försäljningsrättighet beviljas, skall tillstånds-

bevis utfärdas med angivande däri av det lagrum, varå tillståndet grundar sig, samt varest och för vilken tid rättigheten må begagnas; skolande däri jämväl utsättas de inskränkningar i rörelsens utövande, som vid tillståndets meddelande föreskrivits.

3. Över de av Konungens befallningshavande meddelade tillståndsbevis rörande detaljhandel med pilsner skall hos Konungens befallningshavande föras liggare eller kortregister, som utmärker dagen för bevisets utfärdande, ort och plats, där rörelsen skall utövas, tillståndshavarens namn ävensom annat beslut, som angående samma rörelse må hava meddelats. Underrättelse om varje av Konungens befallningshavande meddelat beslut beträffande tillstånd till detaljhandel med pilsner, utom i fråga om tillstånd till utskänkning å järnvägståg eller passagerarfartyg, skall genom utdrag av nämnda liggare eller register tillställas vederbörande polismyndighet samt å landet jämväl kommunalvämmnden ävensom, där fråga är om tillstånd, som i 3 § 4 mom. sägs, vederbörande befälhavare.

16 §.

1. Avlider den, som erhållit tillstånd till detaljhandel med pilsner, må rörelsen för stärbhusdelägarnas räkning utövas, därest tillståndet avser bestämd tid, intill utgången av samma tid och, därest tillståndet gäller tills vidare, till dess tre månader förflutit efter dödsfallet.

Försättes innehavare av tillstånd till detaljhandel med pilsner i konkurs, må rörelsen för konkursboets räkning fortsättas, dock icke längre än till dess tre månader förflutit, efter det förhör enligt 25 § konkurslagen hållits.

2. I fall, som i 1 mom. sägs, åligger det stärbhuset eller konkursboet, om de vilja fortsätta rörelsen, att inom en månad efter dödsfallet eller efter det förhör i konkursen hållits, därom göra anmälan hos Konungens befallningshavande med uppgift därvid tillika å den person, som antagits till föreståndare för försäljningen. Göres ej anmälan inom föreskriven tid, eller prövas den till föreståndare antagne icke vara därtill lämplig, anses försäljningsrätten hava upphört den dag, tiden för anmälingsskyldigheten gick till ända eller beslut i frågan meddelades.

III Kap.

Ordningsföreskrifter.

17 §.

1. Försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg.

2. De rum, som nyttjas för utskänkningsrörelse, skola vara ljusa och luftiga, hava en i förhållande till rörelsens omfattning tillräcklig storlek samt hållas i ordentligt skick.

18 §.

Utskänkningsrörelse, vartill tillstånd erhållits enligt 13 §, må ej börjas, förrän besiktning å den lägenhet, där rörelsen skall drivas, hållits, i stad av stadsfiskal och på landet av kronobetjänt, jämte två personer, utsedda, en av nykterhetsnämnden i kommunen samt en i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och på landet av kommunalnämnden. Besiktningsmännen skola, därest försäljningsställe godkännes, om besiktningen utfärda bevis, vilket skall innehålla beskrivning å den besiktigade lägenheten.

Innan bevis om besiktning utfärdats, må försäljning ej börjas.

Kostnad för besiktningen gäldas av tillståndshavaren med belopp, som bestämmes av Konungens befallningshavande.

19 §.

Ombyte av försäljningsställe må ej ske, med mindre den myndighet, som meddelat tillstånd till försäljningen, därtill giver sitt bifall; skolande dessförinnan tillfälle att yttra sig i ärendet lämnas samma myndigheter, som blivit hörda över ansökningen till ifrågavarande försäljningsrättighet.

Vad i 18 § är stadgat gälle ock, då försäljningsställe ombytes.

20 §.

1. Detaljhandel med pilsner må icke fortfara längre än till klockan tio eftermiddagen.

2. Å sön- och helgdagar må utminuterig av pilsner å landet icke äga rum samt i stad bedrivs allenast till klockan tio förmiddagen. Vad nu är stadgat gäller icke försändning till restauratör å fartyg eller järnvägståg.

Under högmässogudstjänst vare all utskänkning av pilsner förbjuden.

3. Där särskilda omständigheter anses föranleda behov av att tiden för utskänkings avslutande bestämmes senare än till klockan tio eftermiddagen, äger Konungens befallningshavande efter framställning, i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma, därom förordna.

4. Vad i denna § är stadgat avser icke utskänkning, varom förmåles i 12 § b) eller c), ej heller utskänkingsrörelse, som idkas enligt 14 § a) eller b).

21 §.

1. Vid tider, då detaljhandel med pilsner ej är tillåten, vare allt utlämnande av sådan dryck från försäljnings- eller tillverkningsställe förbjudet.

2. Då utskänkning ej är medgiven, vare det förbjudet att låta pilsner å utskänkingsställe förtäras.

22 §.

1. Pilsner må icke å försäljningsställe utlämnas till den, som är rusig, ej heller till minderårig, som ej fyllt femton år.

2. Överlastad person får ej utdrivas från utskänkingsställe, där han förtärt pilsner, eller lämnas utan vård.

3. I utskänkingslokal skall friskt dricksvatten ständigt tillhandahållas.

4. Å utskänkingsställe, där utskänkning av pilsner idkas utan samband med utskänkning av rusdrycker, vare förbjudet att låta rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel för sådana förtäras.

23 §.

Maltdryck, som icke enligt förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker är att anse såsom pilsner, må ej vid försäljning utlämnas i kärl, som å etikett, kork eller propp eller genom stämpling eller annorledes försetts med beteckningen pilsner eller lik-

nande benämning, vare sig enbart eller i sammanställning med andra ord.

24 §.

Å utskänkingsställe skola ett exemplar av denna förordning och bestyrkt avskrift av det tillståndsbevis, som enligt 15 § 2 mom. för rörelsens innehavare utfärdats, vara anslagna.

25 §.

I öppen salubod för handel med andra varor än pilsner ävensom i de för rörelsen använda lägenheter, vid torghandel och auktioner samt eljest vid yrkesmässig handel med andra varor än pilsner vare utdelning av sådan dryck även utan betalning förbjuden.

26 §.

1. Vid ting, uppbördsstämma, inskrivningsförrättning, vapenövningsmöte, marknad, torgdag, auktion, arbetsinställelse, eller där trupp är för flera dagar sammandragen så ock vid annan till större folksamling ledande förrättning, ävensom då eljest skäligen kan befaras, att öppet hållande av försäljningsställe kan föranleda oordningar, eller då försäljning visar sig föranleda sådana, må Konungens befallningshavande ävensom i stad polismyndighet samt å landet kronobetjänt och kommunalnämnd för visst tillfälle förbjuda bedrivandet av eljest tillåten detaljhandel med pilsner eller för sådant tillfälle föreskriva de inskränkningar i samma handel, som kunna finnas nödiga.

2. Finnes vid krig eller omedelbar krigsfara eller då arbetslöshet eller nöd i större omfattning är rådande nödigt att meddela förbud mot bedrivande av detaljhandel med pilsner eller att föreskriva inskränkningar i sådan handel, äger Konungen därom förordna. I fall, varom nu är sagt, må ock sådant förordnande, även om det ej kan anses erforderligt för ordningens upprätthållande, meddelas av Konungens befallningshavande, där Konungen det medgivit.

27 §.

1. Därest av detaljhandel, vartill tillstånd enligt denna förordning erhållits, oordningar föranledas eller å försälj-

ningsställe, varest dylik handel idkas, osedlighet bedrivs och sådant fortfar, oaktat skedd erinran från polismyndighet i stad samt kronobetjänt eller kommunalnämnd å landet, må i stad magistraten och på landet kommunalnämnden förbjuda försäljningens fortsatta bedrivande. Beslutet därom gånge genast i verkställighet, men skall, vid äventyr att förbudet eljest går åter, senast inom åtta dagar underställas prövning av Konungens befallningshavande, som, därest tillståndet ej finnes böra återkallas, har att för viss tid fastställa förbudet eller ock upphäva detsamma.

I Stockholm tillkommer det i fall, som i detta mom. sägs, överståthållarämbetet att meddela förbud, varom där förmäles.

2. Om sådan utskänkning, varom förmäles i 12 § c), befinnes ske i större omfattning eller på annat sätt än i nämnda lagrum avses, må Konungens befallningshavande ävensom i annan stad än Stockholm magistrat samt på landet kommunalnämnd förbjuda fortsättande av rörelsens bedrivande. I fråga om verkställighet och underställning av sådant beslut, som meddelats av magistrat eller kommunalnämnd, skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i 1 mom. finnes stadgat.

IV Kap.

Ansvarsbestämmelser m. m.

28 §.

1. Den, som utan att äga rätt till försäljning enligt denna förordning avyttrar pilsner, straffes för olovlig försäljning med böter från och med femton till och med etthundra kronor.

2. Beträdes någon andra gången eller oftare med olovlig försäljning av pilsner eller bedriver någon olovlig försäljning i större omfattning eller yrkesmässigt, straffes med böter från och med trettio till och med ettusen kronor eller med fängelse i högst sex månader.

3. I fall, som i denna § avses, vare de å försäljningsstället med därtill hörande lägenheter befintliga förråd

av pilsner tillika med kärll och emballage, vari de förvaras, underkastade beslag och förbrutna.

4. Vad i denna § stadgas skall jämväl äga tillämpning, om någon, som ej äger rätt till försäljning av pilsner, genom byteshandel avhänder sig sådan vara.

29 §.

Beträdes den, som handhar utminutering av pilsner, med olovlig utskänkning, eller den, som handhar utskänkning, med olovlig utminutering,

eller idkar någon detaljhandel med pilsner å annat ställe än därtill uppgivet eller medgivet är,

eller fortsätter någon, oaktat återkallelse av meddelat tillstånd till försäljning eller förbud delgivits honom, med försäljningen,

straffes som i 28 § 1 och 2 mom. sägs.

30 §.

1. Därest pilsner, köpt hos den, som idkar handel med sådan dryck utan att vara berättigad att avyttra densamma till förtäring på stället, förtäres i närheten av försäljningsstället å område, däröver säljaren äger förfoga, skall han, om det sker med hans vetskap, straffas såsom för olovlig försäljning av sådana drycker efter ty i 28 § 1 och 2 mom. är sagt.

Lag samma vare, om sådan dryck utan betalning i boden utlämnas till förtäring på stället.

2. Förbryter sig någon emot 25 §, straffes såsom för olovlig försäljning i 28 § är stadgat.

31 §.

Finnes någon å landet eller i stad utom det planlagda området forsla och utlämna pilsner utan att medföra förteckning, som i 9 § omförmåles, varde, ändå att han själv eller den, för vars räkning forslingen sker, äger att till försändning försälja pilsner, straffad såsom för olovlig försäljning därav efter ty i 28 § 1 och 2 mom sägs, med mindre han förmår visa, att det forslade var av köpare förut beställt. Förmår han det, varde för underlåtenheten att medföra förteckning straffad med böter från och med fem till och med femtio kronor.

Vad nu är stadgat äger ej tillämpning i avseende å

den, som i stad utom det planlagda området försälar och utlämnar pilsner för tillverkare, som erhållit tillstånd att där genom kringföring försälja pilsner.

Vägrar den, som är skyldig att medföra förteckning, varom sägs i 9 §, att på anfordran av krono- eller polisbetjänt, ledamot av kommunalnämnden eller av kommunalnämnden utsedd person uppvisa förteckningen, straffes såsom i 28 § 1 och 2 mom. sägs.

32 §.

Förbryter sig någon mot 23 §, straffes med böter från och med trettio till och med ettusen kronor.

33 §.

Bryter den, som handhar tillåten försäljning av pilsner, i andra fall än förut i detta kapitel sägs mot vad i denna förordning är stadgat eller mot de föreskrifter, som vederbörande myndighet i enlighet med denna förordning kan hava meddelat, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

34 §.

Dömes den, som äger rätt till utskänkning av pilsner, till ansvar för olovlig försäljning av spritdrycker, skall han tillika förklaras sin rätt till försäljning av pilsner förlustig.

35 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förbrytelse mot denna förordning, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han därtill varder lagligen förvannen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, dömas till de böter eller det fängelsestraff, som äro stadgade för sådan förbrytelse; dock må sammanlagda fängelsestraffet icke överstiga två år.

36 §.

Om husbondes ansvarighet för förbrytelse, som vid handhavande av försäljning enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, om böters förvandling och fördelning, om rätt att anställa åtal och verkställa beslag, om övervakande i övrigt av förordningens efterlevnad, om domstol, där över-

trädelsor av densamma skola åtalas samt om rättegångsförfarandet i sådana mål skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i gällande förordning angående försäljning av rusdrycker är stadgat.

37 §.

Vad enligt denna förordning tillhör stadsfullmäktiges handläggning tillkommer i stad, där stadsfullmäktige ej finnas, allmän rådstuga, och skall vad som tillhör kommunalstämmas handläggning tillkomma kommunalfullmäktige, där sådana finnas.

Vad i denna förordning är stadgat i avseende å magistrat, vare i stad, där magistrat ej finnes, gällande om den för sådan stad särskilt tillsatta styrelse, och skall vad enligt denna förordning tillhör magistrats handläggning tillkomma poliskammare i stad, där sådan finnes.

38 §.

Denna förordning, varigenom förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av vin och öl upphäves jämväl i vad den avser försäljning av pilsnerdricka, träder i kraft den 1 januari 1919, från vilken dag försäljning av pilsner må utövas endast av den, som enligt denna förordning därtill äger rättighet.

Härvid skall dock iakttagas;

att åtgärder, som före sistnämnda dag erfordras i avseende å ordnandet av försäljningen av pilsner enligt denna förordning, skola vidtagas i enlighet med bestämmelserna i densamma;

att utskänkningsrättigheter enligt 13 §, varom ansökningar ingivas under år 1918, ej må beviljas för längre tid än till den 1 oktober 1919; samt

att ansökningar om dylik utskänkningsrätt skola ingivas före utgången av augusti månad 1918.

Förslag

till

Förordning angående ändrad lydelse av 3, 7 och 23 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Häri genom förordnas, att 3, 7 och 23 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1. I denna förordning förstås med
svagdricka — — — sex procent;
pilsner varje maltdryck, som ej är hänförlig till svagdricka och som ej innehåller mer än tre och sex tiondels volymprocent alkohol och är inbryggd med en stamvört, vilkens extrakthalt icke överstiger nio och fem tiondels procent;
skattefritt bryggeri varje — — — bryggeriets skötsel.
2. Tillverkningsår — — — 30 september.

7 §.

Om uppvägt malt — — — — med anledning av jämlikt 26 § 2 mom. i förordningen angående försäljning av pilsner meddelat försäljningsförbud — — — — —
 — — jämte eget yttrande.

23 §.

Från skattepliktigt — — — varumärke.
 Beträffande — — — proppen.
 När kärl — — — framträdande.
 På sålunda — — — utlämnas.

Från skattepliktigt bryggeri må pilsner, därest det ej av köpare avhämtas i öppna kärl, endast utlämnas på kärl, som äro stämplade eller å etikett, kork eller propp betecknade med såväl bryggeriets namn som ordet »pilsner». I stället för bryggeriets namn må dock användas en av vederbörande överkontrollör godkänd, såsom ursprungs-beteckning lämplig förkortning därav eller ock bryggeriets inregistrerade varumärke.

När kärl, som innehåller pilsner, är försett med etikett, skall på etiketten ordet »pilsner» vara tydligt framträdande.

På sålunda stämplade eller betecknade kärl må inga andra maldrycker utlämnas.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1919.

Förslag

till

Förordning angående ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 1 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall hava följande ändrade lydelse:

1 §.

I denna — — — svagdricka eller pilsner.
Spritdrycker, vin och öl — — — rusdrycker.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1919.

Förslag

till

Förordning angående ändrad lydelse av 2, 3, 6 och 11 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka.

Härigenom förordnas, att 2, 3, 6 och 11 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Den, som äger rätt till utskänkning av spritdrycker, vin, öl eller pilsner, vare jämväl berättigad att till föräring på stället försälja (utskänka) tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka.

3 §.

1. Vill någon — — — — ombytes.

2. Bevis, som i 1 mom. omförmäles, må ej meddelas den, som veterligen jämlikt 8 § 1 eller 2 mom. står under förbud att utskänka drycker, varom i denna förordning är fråga, eller genom gällande beslut, som ej avser allenast visst tillfälle, förbjudits att försälja spritdrycker, vin, öl eller pilsner, ej heller den, om vilken är veterligt, att honom meddelat tillstånd att försälja spritdrycker, vin, öl eller pilsner återkallats, eller att han dömts förlustig rätt till försäljning av sådana drycker eller drycker, som avses i denna förordning.

3. Vill någon, efter det honom meddelat, av Kungl. Maj:ts befallningshavande fastställt eller omedelbarligen stadgat förbud att utskänka drycker, som avses i denna

förordning, eller att sälja spritdrycker, vin, öl eller pilsner upphört att gälla, eller, efter det honom meddelat tillstånd att försälja spritdrycker, vin, öl eller pilsner återkallats, bedriva rörelse, varom i 1 mom. förmäles, har Kungl. Maj:ts befallningshavande på ansökan, åtföljd av betyg om god frejd samt uppgift om stället, där rörelsen är avsedd att bedrivas, att efter magistratens eller kommunalnämndens hörande pröva, huruvida tillstånd därtill må medgivas eller icke.

Detsamma — — — — omförmäles.

I — — — — tillämpning.

4. Inom — — — — tillstånd.
5. Har — — — — upphört.

6 §.

1. Utskänkning — — — — resande.

2. Om utskänkning på grund av anmälan eller tillstånd enligt 3 § idkas, vare det förbjudet att låta rusdrycker eller pilsner å utskänkingsstället förtäras, ävensom att hava sådana drycker förvarade å utskänkingsstället eller eljest på sådant sätt, att gästerna äga tillgång till desamma.

Det vare ock förbjudet för gäst att å sådant utskänkingsställe förtära rusdrycker eller pilsner.

11 §.

Varder någon, vilken efter anmälan eller tillstånd idkar utskänkning, som avses i 3 §, dömd till ansvar för olovlig försäljning av spritdrycker, vin, öl eller pilsner, då må han ock på yrkande av vederbörande allmän åklagare dömas förlustig sin nämnda utskänkingsrätt, i fall omständigheterna finnas böra därtill föranleda.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1919.

MOTIV

Allmän motivering.

I nykterhetskommitténs den 5 januari 1914 avgivna underdåniga förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker inbegrepos under beteckningen öl alla alkoholhaltiga maldrycker, med undantag av sådana, som enligt kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning av maldrycker vore att hänföra till svagdricka. Enligt den sålunda givna definitionen, som fullständigt anslöt sig till den, som gällde enligt 1 § av kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av vin och öl, skulle den föreslagna öllagstiftningen komma att drabba ej blott pilsnerölet och lagerölet utan jämväl alla slag av s. k. lagrade drickor, såsom pilsnerdricka, lagerdricka, iskällardricka och lättöl, d. v. s. maldrycker, vilka utan att vara hänförliga till svagdricka dock ej innehålla högre alkoholhalt än mellan 3 och 4 volymprocent, i regel omkring 3.5 volymprocent, och vilka i regel äga en extrakt-halt av något mer än 9 procent.

I ett vid betänkandet fogat särskilt yttrande framhöll emellertid en av kommitténs ledamöter professor T. Thunberg, att de lagrade buteljdrickorna av lagerdrickats och pilsnerdrickats typ, ehuru väl även de kunde missbrukas till berusning, dock vore i sådant avseende mycket oskyldigare än ölet; och då härtill komme, att dessa drickors smak vore av samma kvalitet som ölets samt att de följaktligen vore väl ägnade att konkurrera med detsamma, talade enligt reservantens mening beaktansvärda skäl för, att dessa drickor genom lagbestämmelser och därtill hörande kontrollbestämmelser sammanfördes till en särskild klass.

Det upplag, professor Thunberg sålunda givit, fullföljdes av chefen för finansdepartementet, då denne den

Inledning.
Nykterhets-
kommitténs
förslag.

Prof. T. Thun-
bergs reser-
vation.

15 maj 1914 uppdrog åt professor Thunberg jämte disponenten Sven Sandwall såsom sakkunniga att verkställa ytterligare utredning, i vad mån möjlighet förefunnes att i försäljningsavseende draga en ur nykterhetssynpunkt tillfredsställande annan gräns mellan starkare och svagare maltdrycker än den då stadgade samt angående därmed sammanhängande tekniska spørsmål.

I anledning av berörda uppdrag avgåvo de sakkunniga den 1 och den 3 juli 1914 sina särskilda yttranden. Professor Thunberg anförde därvid bl. a.:

*Professor T.
Thunbergs ut-
låtandc.*

Historik.

Den i Sverige lagstadgade gränsen å $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol mellan å ena sidan svaga maltdrycker, som lämpa sig för fri försäljning, och å andra sidan starka maltdrycker, för vilkas försäljning nykterhetsintresset kräver restriktioner, går ej längre tillbaka än till den kungliga förordningen ang. tillverkning och beskattning av maltdrycker av den 17 juni 1903, genom vilken förordning såsom svagdricka definierades varje maltdryck med en alkoholhalt ej överstigande nämnda gräns och inbryggd med en stamvört av högst 6 procent styrka. Ursprungligen var alltså gränsen i fråga blott en *skattegräns*, i det att skattefrihet under vissa förhållanden medgavs för det malt, som användes för framställning av drycker med alkoholhalt nedanför gränsen i fråga, under det att maltskatt måste erläggas för alla maltdrycker med högre alkoholhalt eller inbryggda på mer än 6-procentig vört. Genom de kungliga förordningarna av 9 juni 1905 angående försäljning av vin och öl samt av alkoholfria drycker samt svagdricka blev denna gräns också normerande för *försäljningen* av svaga och starka maltdrycker, i det att dessa drycker från att förut ha varit underkastade samma försäljningsvillkor, nu även i försäljningsavseende skildes, varvid de svaga gynnades med friare bestämmelser. Och sedan $2\frac{1}{4}$ volymprocentgränsen på detta sätt fixerats i lag har den dessutom ganska allmänt av de organiserade absolutisterna använts som *gräns mellan för absolutister tillåtna och otillåtna drycker*.

Att detta gränsvärde ej kan anses som det enda ur nykterhetssynpunkt acceptabla framgår rätt tydligt av en granskning av förhållandena i våra grannland och av sättet för gränsvärdets tillkomst och fixering i vårt land.

I våra grannland är gränsvärdet genomgående högre än hos oss. I Danmark kan det anses draget vid $2\frac{1}{4}$ viktsprocent, vilket motsvarar ungefär 2.8 volymprocent, ett värde mer än $\frac{1}{2}$ procent högre än det svenska värdet. Maltdrycker intill denna alkoholstyrka äro nämligen skattefria, och detta gäller i motsats mot förhållandena hos oss även om de äro inbryggda på en relativt högprocentig vört. Även i Norge kan man anse, att samma värde som i Danmark kommit till användning. Åtminstone äro maltdrycker med en alkoholhalt upp till $2\frac{1}{4}$ viktsprocent mycket lägre beskattade än maltdrycker av högre alkoholstyrka. Den finska

gränsen ligger mellan den lägre svenska och den högre dansk-norska. Den är nämligen dragen vid $2\frac{1}{2}$ volymprocent. Även i Norge och Finland är alkoholgränsen oberoende av dryckens extrakt-rikedom.

Såsom redan nämnts, har i vårt land $2\frac{1}{4}$ volymprocentgränsen allmänt accepterats av de organiserade nykterhetsvännerna, något som dock ej beror på att denna gräns alltid förefallit dem som den högsta, varpå de kunnat reflektera. Så framhöll herrar P. Waldenström och G. Jansson i det särskilda yttrande, som de bifogat den s. k. maltdryckskommitténs i maj 1900 avgivna betänkande, $2\frac{1}{2}$ volymprocentgränsen som den av nykterhetsvännerna omfattade (se betänkandet, sid. 206, 212 och 213). Av den därnäst tillsatta s. k. maltskattekommitténs i oktober 1902 avgivna betänkande finner man visserligen, att nykterhetsrörelsens speciella representanter i densamma stannade vid en 2-procentig gräns. På en senare framställning av representanter för landets nykterhetsvänners höjde emellertid regeringen i sitt förslag gränsen till $2\frac{1}{4}$ procent, och även riksdagens nykterhetsgrupp ställde sig på regeringens ståndpunkt. Enligt vad som meddelats av en deltagare i de överläggningar, som förde fram till nykterhetsvännernas förslag av $2\frac{1}{4}$ procent vid detta tillfälle, lär nämnda värde representera en kompromiss mellan målsmän för en än högre och en något lägre liggande gräns. Orsaken till att överhuvud nykterhetsvännerna enades om att påyrka en höjning av den av maltskattekommittén föreslagna gränsen, låt vara blott med $\frac{1}{4}$ procent, framgår av följande vid ifrågavarande tillfälle av en framskjuten representant för nykterhetsrörelsen, herr W. Styrlander, utsända meddelande. (Se Reformatorn, 9 april 1903.)

Herr W. Styrlander skriver:

» — — — Den s. k. maltskattekommittén hade föreslagit, att svagdricka icke skulle få innehålla mer än 2 volymprocent alkohol. Regeringen har på framställning av representanter för landets nykterhetsvänners höjt denna procent med $\frac{1}{4}$ procent och nykterhetsgruppen har i detta hänseende ställt sig på regeringens ståndpunkt. Då man i vissa nykterhetskretsar anser detta vara en försämring av kommitténs förslag, skola vi här nedan angiva skälen för en dylik åtgärd.

Av vad vi förut framhållit är det klart, att det måste anses ytterst viktigt, att man kan få skattefrihet för ett svagdricka, som är närande, maltstarkt och hållbart men icke innehåller sådan alkoholhalt, att berusning därav kan åstadkommas. Erfarenheten har emellertid visat, att svagdricka icke blir hållbart utan försämras till sin kvalitet, om alkoholhalten betydligt understiger 2 volymprocent, och då enligt vetenskapsmännens åsikt berusning icke kan åstadkommas av dryck, som innehåller intill t. o. m. $2\frac{1}{2}$ volymprocent alkohol, har man ansett skäl höja gränsen till $2\frac{1}{4}$ procent, på det man må kunna få ett så hållbart dricka som möjligt. Och i praktiken blir det i verkligheten så, att alkoholgränsen i regel icke kommer att överstiga 2 volymprocent. Ty svagdricksbryggarna måste, för att icke riskera att komma över gränsen

2 $\frac{1}{4}$ procent. tillverka drickat med en alkoholhalt, som vid varans utsändande håller högst 2 procent, ja t. o. m. något därunder, på det att icke svagdrickat genom jäsning under förvarandet måtte komma över straffgränsen, i vilket senare fall tillverkaren kunde drabbas av ganska strängt straff. Det måste därför vara i svagdricksbryggarnas — och jag vågar säga även nykterhetsvännernas — välförstådda intresse, att gränsen bliver höjd med $\frac{1}{4}$ procent. Och då vetenskapen förklarar, att drycker med mindre alkoholhalt än 2 $\frac{1}{2}$ volymprocent icke kunna åstadkomma berusning, synas alla skäl tala för, att vi nykterhetsvänner böra understödja ett förslag, som är ägnat att stödja och underlätta tillverkningen och försäljningen av en dryck, som praktiskt måste gagna nykterhets-saken.

Vi hava så mycket större anledning härtill, som nykterhetsgruppens motion jämväl begär fullt betryggande garantier mot missbruk.

För detta ändamål begär nykterhetsgruppen i sin motion, att det i förordningen skall inryckas en tilläggsbestämmelse om verksam kontroll över, att i skattefritt (svagdricks-) bryggeri, då dricka tillverkas av en vört med högre extrakthalt än 6 procent, betryggande åtgärder vidtagas för att förhindra, det drickats alkoholhalt efter dess utlämnande kan komma att överstiga 2 $\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol.

Och då motionen därjämte begär stränga straffbestämmelser för falsarier i detta avseende, synas fullt betryggande åtgärder mot missbruk vara föreslagna. — — —»

I detta sammanhang må också erinras om, att i den av herr J. A. Jonsson i Hökhult och 39 andra riksdagsmän i andra kammaren år 1908 väckta motionen i förbudsfrågan en gräns av 3 procent förekommer, så till vida som drycker under denna alkoholstyrka tänkas tillåtna efter förbudstillståndets genomförande. Det framgår emellertid ej av motionen, varken om det är volymprocent eller viktsprocent som avses, om man också med sannolikhet kan förutsätta det förra: ej heller om man tänkt, att alla drycker upp till denna alkoholstyrka skulle likställas eller om de alkoholstarkare av dem skulle underkastas särskilda restriktioner. I vilket fall som helst innebär motionen ett tecken på att man å förbudsvänligt håll ej alltid skär alla de vanliga maltdryckerna med mer än 2 $\frac{1}{4}$ volymprocent över en kam och anser dem lika farliga.

Såsom redan framhållits, råder i Sverige såväl i skatte- som i försäljningsavseende ej endast en alkoholgräns utan även en vörtgräns, nämligen på det viset, att maltdrycker inbryggda på en vört av mer än 6 procent hänföras till ölets klass, även om deras alkoholhalt underskrider svagdricksgränsen, ja t. o. m. om maltdrycken i fråga är helt och hållet alkoholfri. Bestämmelserna i denna riktning tillkommo emellertid först efter ett energiskt motstånd från nykterhetsvännernas sida. Från detta håll hade en ren alkoholgräns länge varit ett livligt omfattat önskemål och t. ex. i det

särskilda yttrande, som herrar Waldenström och Jansson avgivit till maltdryckskommitténs betänkande av år 1900, kommer denna nykterhetsvämnernas ståndpunkt till tals på det mest kraftiga sätt. Det framhölls, att alkoholgränsen är den enda gräns, som ur nykterhetssynpunkt har något intresse. Kan en maltdryck med hög extraktinhalt och låg alkoholtillverkas, så bör den hälsas välkommen. Det enda rationella är nämligen att som gräns mellan svagdricka och öl bestämma styrkan icke hos det *näringsämne* utan hos det *berusningsmedel*, som maltdryckerna innehålla. En rusdryckslagstiftning hade icke ett tecken att skaffa med dylika extraktrika drycker, blott de voro alkoholsvaga tillräckligt. (Se betänkandet sid. 208, 211 och 215.) Även i maltskattekommitténs betänkande av 15 oktober 1902 påyrkades från nykterhetshäll skattefrihet för extraktrika, alkoholsvaga drycker i den mån de tillverkades a skattefria svagdricksbryggerier och med skyldighet för tillverkarna att förekomma alkoholtillverkas stigande över svagdricksgränsen. Regeringens förslag och riksdagens beslut gick dock, trots en massmotion från 72 andra-kammarledamöter till förmån för det extraktrika svagdrickat, i motsatt riktning, och alla maltstarka drycker, alltså även de alkoholfattiga, belades med samma maltskatt som ölet. Sedan den kombinerade alkohol- och extraktgränsen alltså år 1903 blivit gällande med hänsyn till skattelagstiftningen, blev den år 1905 också gällande med hänsyn till försäljningslagstiftningen.

I det av nykterhetskommittén i januari 1914 framlagda förslaget har *skattegränsen* mellan de olika slagen maltdrycker ej ändrats. En viss, låt vara obetydlig, ändring av gränsen har däremot skett i *försäljningsavseende*. Såsom redan påpekats, hänföres av nu gällande ölförsäljningsförfordning till öl alla extraktrika maltdrycker även om deras alkoholtillverkas ligger under svagdricksgränsen, ja t. o. m. om de äro alldeles alkoholfria. Nykterhetskommitténs förslag undantager nu från ölets kategori i försäljningsavseende de fullt alkoholfria maltdryckerna. Men alltjämt kommer även enligt detta förslag en del drycker med en alkoholtillverkas under svagdricksgränsen att i försäljningsavseende behandlas som öl, nämligen dylika drycker med större extraktinhalt (inbryggda på mer än 6-procentig vört). Anmärkningsvärt är, att med nykterhetskommitténs förslag de extraktrika maltdryckerna behandlats strängare än extraktrika, alkoholsvaga drycker av annat material än malt. Kommittén avskiljer nämligen från rusdryckernas och nu särskilt vinets klass alla andra drycker med en alkoholtillverkas under 2¹/₄ volymprocent, blott de ej äro tillverkade av malt. Dylika drycker tillverkade genom jäsnings av safter, rörsocker, honung eller andra liknande material, ja t. o. m. åstadkomna genom spritblandning, bli enligt kommittén undantagna de av densamma föreslagna åtgärderna. Men ej maltdryckerna.

Orsaken härtill ligger ej i att kommittén ej haft sin uppmärksamhet riktad på gränsen mellan svaga och starka maltdrycker och därtill sig anknyttande frågor. Efter kommitténs uppdrag har tvärtom en av dess medlemmar, undertecknad Thunberg, utarbetat

en rapport i saken. I det yttrande, som undertecknad Thunberg haft i nykterhetskommitténs betänkande nr 5, meddelas, att kommitténs tid ej tillåtit frågornas ingående behandling och ett positionstagande till dem. Och följden har blivit, att det nya förslaget till försäljningslag av kommittén avlämnats, utan att vare sig det gamla nykterhetskravet på de ekstraktrika men alkoholsvaga maltdryckernas särskiljande från ölet eller övriga hithörande spörsmål föranlett något kommitténs uttalande eller något förslag.

Ganska avsevärda fördelar skulle emellertid vinnas, om samtidigt med regleringen av handeln med rusdrycker på basen av nykterhetskommitténs förslag även de svagare maltdryckernas ställning rationellt kunde ordnas.

Det ur nykterhetssynpunkt föga rationella att en del ur nykterhetssynpunkt mer oskyldiga drycker i försäljningsavseende förts tillsammans med det farligare alkoholstarkaste ölet har kanske varit av mindre betydelse, så länge ölet såldes under mer fria former. Att emellertid alltjämt låta vissa oskyldigare maltdrycker följa ölet in under de kraftiga restriktioner, som nykterhetskommittén föreslagit, medför i skilda avseenden olägenheter. Dels torde det vara *principiellt* oriktigt att för de oskyldigare, svagare maltdryckerna föreskriva snävare restriktioner än deras egen art påfordrar, dels förhindrar man genom deras sammanförande i försäljningsavseende med ölet att de kunna fylla den viktiga uppgiften att i de fall, då ölförsäljningen förbjödes, träda in som ersättningsdryck därför.

Härtill kommer att ett särskiljande av de oskyldigare maltdryckerna från det alkoholstarka ölet just vid tidpunkten för ikraftträdandet av nya restriktioner gent emot det senare innebär en lättnad såväl för maltdrycksindustrien och alla därav till sitt uppehälle beroende som också för staten med dess av nykterhetskommittén föreslagna ersättningsplikt. Men dessa fördelar har man försuttit, om man dröjer med ett dylikt särskiljande, tills vissa bryggerier, som skulle kunnat existera på tillverkning av här ifrågasvarande oskyldigare maltdrycker, redan ha hunnit nedläggas eller åtminstone tvungits göra onödiga inskränkningar med avskedande av personal etc.

Frågan om alkoholgränsen mellan svaga och starka maltdrycker.

Frågan var alkoholgränsen ligger mellan å ena sidan sådana maltdrycker, vilkas användning innebär en fara för folknykterheten, å andra sidan sådana, från vilka dylik fara ej föreligger, kan tänkas behandlad från ett antal olika angreppspunkter.

Man kan till en början och framförallt tänka sig som utgångspunkt erfarenheten från det dagliga livet. Tack vare den är det väl konstaterat förhållande, att svagdricka är en ur folknykterhetssynpunkt ofarlig dryck, under det att vårt vanliga öl har stor användbarhet och användning som rusdryck. Om det också i många av de fall av fylleriförseelser i vårt land, där ölet antecknats som det berusningen utlösande momentet, väl kunnat hända, att grunden i själva verket lagts genom brännvin, så talar dock erfarenheten från orter, där ölets verkningar framtråda mer isolerade, t. ex. kring vissa ölbryggerier i landsorten, sitt klara och

ovedersägliga språk, och man behöver ej gå till sådana öldrickande land som Bayern eller stödja sin bevisning på t. ex. sådana fall, som finnas publicerade i den av Svenska läkaresällskapets kommitterade utgivna boken »Alkoholen och samhället», för att kunna beteckna ölets stora användbarhet som rusdryck som ett fastslaget förhållande.

Den hittillsvarande erfarenheten från det praktiska livet kan alltså, om man utgår från nu nämnda dryckers alkoholhalt, uttryckas på det sättet, att en maldryck med en alkoholhalt ej överstigande $2\frac{1}{4}$ volymprocent ligger under berusningsgränsen, under det att en 5-procentig säkert ligger över den. Frågar man sig nu, om det är möjligt att precisera denna gräns och särskilt, om det låter sig göra att draga den någonstädes mellan $2\frac{1}{4}$ och 5 volymprocent, så lämnar oss den praktiska erfarenheten i sticket. Visserligen är det ganska säkert, att en höjning av alkoholgränsen från det svenska värdet av $2\frac{1}{4}$ volymprocent till de en obetydlig högre liggande värden, som accepterats i våra grannland, ej skulle göra vårt svagdricka farligt ur nykterhetssynpunkt. Med en dylik obetydlig stegring är föga vunnet i praktiskt avseende. Något torde visserligen på det sättet kunna vinnas i dryckens välsmak, men differensen blir så obetydlig, dryckens typ ändras knappast, vinsten blir med andra ord alltför försvinnande, för att man skulle ha anledning att sätta in erforderligt arbete på denna punkt.

Helt annat blir förhållandet, om det ur nykterhetssynpunkt vore möjligt att draga gränsen så pass högt, att drycker upp till 3.6 volymprocent fölle under den, om alltså drycker av den smakliga typ, vi i vårt land utbildat och äga i våra lagerdrickor och pilsnerdrickor, kunde i försäljningshänseende likställas med svagdrickat (kollektivt betecknas drycker av denna typ i det följande såsom pilsnerdricka). Med hänsyn till pilsnerdrickats användbarhet som rusdryck lämnar oss emellertid den praktiska erfarenheten utan ledning, trots att denna dryck i betydande omfattning konsumeras i vårt land. Orsaken till att oaktat den betydande konsumtionen ingen erfarenhet föreligger, tolkas i undertecknads särskilda yttrande till nykterhetskommitténs betänkande nr 5 sid. 407, på följande sätt: »Dels har de lagrade drickornas klass (härmed avses vad nyss betecknats som pilsnerdricka) i avsaknad av i lagen fixerad, kontrollerad sammansättning visat rätt betydliga variationer i alkoholstyrka, vilket kunnat medföra, att någon undantagsvis särskilt alkoholstark dryck, gående under detta namn, låter dem synas farligare än de verkligen äro. I motsatt riktning verkar däremot det förhållandet, att ölet, som ju i stort sett hittills varit lika tillgängligt som dessa drycker, i första hand dragit sig till dem, som eftersträva en mera kraftig alkoholverkan, vadan den möjliga verkan av detta slag, som dessa drycker kunna åstadkomma, ej blir använd. Även om den förefinnes i praktiskt avsevärd grad, kan den alltså undandraga sig beaktande.»

Påståendet om bristande erfarenhet rörande pilsnerdrickats användbarhet som berusningsmedel jävas icke därav, att fall av vetenskapsmän kunnat meddelas, där dylik dryck t. o. m. åstad-

kommit utbrott av alkoholvansinne (se dr Alfred Petré in i Mimer. årg. 2 1904, sid. 141 och prof. Henschen. Hygiea. årg. 1903, förhandlingarna sid. 223). Även om i dessa fall det verkligen gällt drycker av en alkoholhalt under 3.6 procent, är det alltför möjligt, att det här varit fråga om sådana till ytterlighet sällsynta undantagsfall, som ingen lagstiftning kan taga hänsyn till. Och först om dylika iakttagelser gjordes i något större utsträckning, skulle de kunna tjäna till belysning av frågan, om man kan frigiva pilsnerdrinkat till försäljning i samma fria former som svagdrinkat utan att därmed skada folknykterheten.

Lämnar oss alltså den praktiska erfarenheten i sticket rörande pilsnerdrinkats ställning ur folknykterhetens synpunkt, så kan man dock bilda sig en uppfattning rörande denna sak genom slutsatser ur iakttagelser rörande dels kroppens förmåga till vätskeupptagande och dels storleken av den mängd alkohol, som därvid tillföres kroppen.

I vilka oerhörda mängder en lättdrucken maltdryck kan konsumeras, framgår kanske klarast av erfarenheten från Tyskland. Vad särskilt München beträffar, är en dagskonsumtion av fem liter öl någonting ganska vanligt, och ej alltför sällan påträffas där personer, som drivit upp sin dagskonsumtion till tio å tjugoliter: till och med fall av trettio liter ha iakttagits (se Ulrik Quensel. Alkoholfrågan från medicinsk synpunkt. Uppsala 1913, sid. 343, 345 och 352). Men även i vårt land ser man exempel på en högt uppdriven maltdryckskonsumtion, såsom t. ex. framgår av de i »Alkoholen och samhället» meddelade fallen med en dagskonsumtion av ända till fyrtio buteljer (13 liter) om dagen (se sid. 284, 301, 357 och 355). Det är ju visserligen knappast att befara, att vi i vårt land behöva räkna med möjligheten av en konsumtion liknande den i Bayern, som bygger på hävdvunna, inrotade folkvanor och invänjning vid ölets bruk från den tidigaste barndomen. Då ölförbrukningens storlek mycket beror på väderleksförhållandena och främjas av ett varmare klimat, betingar även detta, att de bayerska förhållandena ej utan vidare kunna tillämpas på vårt land.

Även om de nyss lämnade uppgifterna hänföra sig till det mer lockande ölet, belysa de dock klart det faktum, att en lättdrucken maltdryck gärna konsumeras i betydande mängder, och det är ingen överdrift att beräkna, att en sådan maltdryck som vårt pilsnerdricka lätt kan konsumeras till en myckenhet av 5 liter, alltså 15 halvbuteljer per dag. Då varje halvbutelj innehåller ungefär tio kubikcentimeter alkohol, skulle detta innebära, att denna dryck lätteligen tillåter en dagskonsumtion av 150 kubem. alkohol, en alkoholmängd, som fördelad över en hel dag visserligen knappast torde framkalla berusning, men helt säkert kan befaras medföra betydande skadeverkningar med hänsyn till konsumentens arbetsduglighet och självbehärskning. Härtill kommer, att under mer ovanliga förhållanden verklig berusning visst bör kunna komma till stånd (se undertecknads särskilda yttrande s. 406).

Alltför avsevärda risker äro under sådana förhållanden knutna

vid pilsnerdrickats likställande i försäljningsavseende med svagdricka, varigenom denna dryck ju skulle få utminimeras av varje handlande som så önskade, och varigenom det skulle stå var och en fritt att efter en enkel anmälan få utskänka drycker i obegränsade mängder. Skulle på det viset denna dryck fritt få göra sig gällande som en ymnigt använd förfriskningsdryck under pågående arbete och slutligen fritt och okontrollerat få konsumeras å varje även det minsta utskänkningsställe eller kafé, vore härmed, även om man tar hänsyn till det hämmande inflytande varans pris betingar, ett ur folknykterhetens synpunkt riskabelt tillstånd skapat. Särskilt att beakta härvid är, att man kan befara, att pilsnerdrickats likställande med svagdricka här och var å landsbygden skulle kunna medföra en positiv försämring av nykterhetstillståndet, nämligen för sadana trakter, där ölet, som framförallt är en stadsbefolkningens dryck, ej vunnit spridning. Och har man väl vant befolkningen vid fri tillgång på dessa drycker, blir det ingen lätt sak att i händelse av allmänskadligt missbruk skapa restriktioner.

Föreläge endast det alternativet att antingen föra pilsnerdrickat till svagdrickats klass eller till ölets klass, kan det med hänsyn till vad nyss anförts anses som det enda säkra att låta denna dryck alltjämt sammanföras med ölet. Andra alternativ föreligga emellertid. Mycket talar för att man låter pilsnerdrickat och därmed likställda drycker bilda en klass för sig, en »de halvstarka maltdryckernas klass», underkastad sina särskilda försäljningsbestämmelser, strängare än svagdrickats, mindre stränga än dem som gälla ölet. I själva verket erbjuder en dylik särställning för dessa drycker alldeles bestämda fördelar.

Det är ett känt förhållande, att den roll ölet spelar som en välsmakande måltidsdryck, ej i större utsträckning kan fyllas av svagdrickat eller alkoholfria läskedrycker. Restriktioner mot ölet av den art, att dess användade som måltidsdryck förhindras t. ex. å restauranger inom lokal-veto-områden, medför därför den olägenheten, att de lämna ett legitimt behov otillfredsställt. Detta behov av en smaklig måltidsdryck ägnad att tillfredsställa just dem, som äro vanda vid ölets typ, kan pilsnerdrickat fylla, utan att därmed någon skada ur nykterhetssynpunkt kan befaras.

Att pilsnerdricka och liknande halvstarka maltdrycker kunna betecknas som fullt oskyldiga, då de endast förtäras som måltidsdrycker, under det att de ymnigt konsumerade under dagens lopp utan dylik begränsning kunna tänkas göra ett väsentligt avbräck på folknykterheten, sammanhänger med en del fysiologiska förhållanden.

Till en början är det klart, att ju mer utspädd en alkoholhaltig dryck är, desto mer vätska måste man upptaga för att tillföra kroppen samma kvantitet alkohol. Och vad en så pass alkoholsvag dryck som vårt pilsnerdricka med dess under 3.6 volymprocent beträffar, så kräves det ett särdeles betydligt vätskeintagande, för att en normal person skall nå gränsen av börjande berusning. I själva verket är denna mängd så pass stor, att det knappast är görligt att rå med den på den korta tid en måltid varar. Under

det ju brännvin på någon minut kan intagas i berusande mängd. visade det sig vid försök å fysiologiska institutionen i Lund med några personer, som gjorde sitt allra bästa för att på fastande mage inom möjligast kort tid konsumera möjligast mycket av en 3.3 volymprocent alkohol innehållande lagerdricka, att det därmed var omöjligt att på en tid för konsumtionen av intill en timme nå den minsta berusning, och detta trots att inmundigandet energiskt fortsattes med övervinnande av de oangenäma sensationerna av bukens utspänning etc. Den därvid intagna största mängden pilsnerdricka var 8 halvor på en timme, motsvarande 88 kubikcentimeter alkohol. Genom samtida analyser fanns, att kroppsvätskornas alkoholhalt steg till ungefär 1.4 pro mille. Den enda alkoholverkan, som härvid iaktogs, var en osäkerhet i handrörelserna, särskilt visande sig i funklighet vid skötseln av de apparater, som användes vid samtidigt pågående kemiska försök.

Någon avgörande betydelse kan ju alls ej tillmätas dessa få iakttagelser, vare sig med hänsyn till frågan, hur stor vätskemängd en person kan intaga under den tid, en måltid kan tänkas pågå, eller med hänsyn till frågan, vilka verkningar den i en dylik mängd pilsnerdricka ingående alkoholen kan utöva. Det kan ej uteslutas, utan är tvärtom antagligt, att enstaka personer äga en helt annan och större förmåga av vätskeupptagande på relativt kort tid, även om man ur fysiologiska data har svårt att fullt tro på vad som i »Alkoholen och samhället» sid. 365 meddelas, nämligen att en ungefär 30-årig man på två timmar skulle förtärt 35 halvor öl. Nämda uppgift är också endast hans egen, ej av andra personer kontrollerad. Och vad beträffar den i nyss anförda försök använda alkoholmängdens oförmåga att verka berusande, står det visserligen i samklang med de iakttagelser, som vid den Kraepelinska skolans alkoholförsök gjordes över de mängder, man kunde använda utan att framkalla berusning (se Kraepelins Psychologische Arbeiten, Bd 3, s. 418. Bd 4, s. 3 och 496). Men det är å andra sidan ett erkänt förhållande, att »laboratorieruset» har helt andra utvecklingsbetingelser än ruset i det dagliga livet (se Brotherus, Om alkoholens inflytande på psykopater, Finska Läkaresällskapets Handlingar, årg. 1913, del 2, s. 720).

Att de anförda försöken ändå tydligt visa, att pilsnerdricka måste anses som en oskyldig måltidsdryck beror på att försöken utförts å fastande mage, då alltså möjligheterna för att upptaga en stor vätskemängd och därmed också mer alkohol voro så gynnsamma som möjligt, under det att ju vid samtidigt intagande av måltid den intagna födan betydligt reducerar den mängd vätska man kan få ner. Redan härav framgår, att en dryck, även om den skulle äga någon användbarhet som rusdryck på fastande mage, alls ej kan därtill användas, om dess användning inskränkes till måltiderna.

Härtill kommer ytterligare en omständighet. Samma mängd alkohol synes verka betydligt mindre kraftigt, då intagandet sker tillsammans med föda, än då det sker å fastande mage, vilket torde stå i samband med att den i matsmältningskanalen förefintliga osmälta födan där kvarhåller även en del av den intagna

alkoholhaltiga vätskan, varigenom dess uppsugande i blodet och dess därav betingade allmänverkan på nervsystemet fördröjes och försvagas. Atminstone gäller detta om de starkare alkoholhaltiga dryckerna.

Denna skillnad mellan alkohols verkan, då den intages vid måltid och då den intages på fastande mage, är ett länge känt erfarenhetsrön ur det praktiska livet och har även bestyrkts genom vetenskapsmäns försök. Här må endast erinras om vad den norske forskaren Vogt funnit (se Norsk Magazin for Lægevidenskab, årg. 1910, sid. 621), nämligen att 25 till 30 kubikcentimeter alkohol intagna före frukost verkade betydligt starkare än 50 kubikcentimeter som tillägg till en frukostmåltid. Denna iakttagelse kan även uttryckas så, att 50 kubikcentimeter under pågående måltid verkade betydligt mindre kraftigt än ungefär halva mängden på fastande mage.

Den praktiska slutsatsen, man av allt detta kan draga, är, att man som måltidsdryck ur nykterhetssynpunkt kan anse såsom oskyldig en dryck av inemot dubbelt så hög alkoholhalt som vårt vanliga svagdricka, vilket ju visat sig oskyldigt även vid fri konsumtion utan samband med måltid. Den legala alkoholgränsen för vårt svagdricka är visserligen så hög som $2\frac{1}{4}$ volymprocent. Sådant det tillhandahålles i den allmänna handeln, torde dess alkoholhalt, vad beträffar det vanliga svagdrickat, sällan överskrida 1.5 procent och, vad beträffar det lagrade buteljvsvagdrickat, ej överskrida 2 procent. Under sådana förhållanden torde det vara fullt berättigat att som tillåtligt ur folknykterhetssynpunkt beteckna det fria användande som måltidsdryck av vårt pilsnerdricka med dess under 3.6 procent fallande alkoholhalt samt att i lagstiftningshänseende draga konsekvenserna ur denna ståndpunkt. Har alltså erfarenheten visat, att det ej finnes någon anledning att sätta den fria utskänkningen av svagdricka under det lokala vetots domvärjo eller göra den beroende på särskild rättighet, så har man lika litet anledning att så förfara med hänsyn till pilsnerdrickats användning som måltidsdryck. Ur nykterhetssynpunkt synes det alltså väl kunna tillåtas, att varje restaurang må äga rätt att efter enkel anmälan till vederbörande myndighet, varom bevis erhållits, till gäst vid dess måltid servera halvstarka maltdrycker. Till missbruks förekommande torde måltid i överensstämmelse med vad som skett i 20 § av nykterhetskommitténs förslag böra anses föreligga endast då gäst rekvirerat mat till ett pris, som ej understiger det dubbla priset av rekvirerad maltdryck, och bör förbnd stadgas för mottagande av betalning för maltdrycken, utan att måltiden samtidigt betalas.

Om också kontrollen, då det gäller mottagandet av gäster vid slutet bord i hemmet, ej kan bli så stor som vid servering å restauranger, så torde dock även härvid servering av pilsnerdricka kunna tillåtas efter enkel anmälan till vederbörande myndighet. Nykterhetskommittén har ju redan föreslagit dylik form för tillåtelse av servering av öl, låt vara blott i kommun där lokalt veto ej införts. Med hänsyn till den större möjlighet för missbruk,

som ölet medgiver, kan man väl tänka sig, att ölotskänknigen under dessa förhållanden indroges och ersattes med pilsnerdrickförsäljning, men att å andra sidan en under dessa förhållanden skeende pilsnerdrickutskänkning ej underkastades det lokala vetots domvärjo.

Om pilsnerdrickats fria användning som måltidsdryck alltså kan anses ha absolut berättigande ur nykterhetssynpunkt, så är det ett berättigande av mer relativ art, som kan vindiceras åt det förslag undertecknad i sitt särskilda yttrande till nykterhetskommitténs betänkande s. 407 framlagt. Enligt detta förslag skulle pilsnerdrickat undantagas från det lokala vetots omfattningsområde och rättigheter till försäljning av denna dryck även inom dylikt område alltjämt kunna utdelas på samma sätt som nu sker med rättigheter till försäljning av öl. Med den uppfattning, vartill jag nu kommit rörande pilsnerdrickats oskyldighet ur nykterhetssynpunkt som måltidsdryck, har jag, som av det ovan sagda framgått, nu gått längre och föreslagit, att pilsnerdricka som måltidsdryck alls ej skulle göras beroende på tilldelad rättighet. Av det ursprungliga förslaget kvarstår alltså, att andra former av försäljning av pilsnerdricka i den utsträckning nu är fallet med öl, alltjämt skulle ligga i de kommunala myndigheternas hand. Bakom detta förslag ligger den uppfattningen, att pilsnerdrickat härigenom skulle sättas i stånd att inträda som ölets arvinge i de fall, då ölets atkomst försvåras genom att ett lokalvetobeslut flyttar anskaffningsorten för ölet längre bort från en kommun. Behovet efter en välsmakande maltdryck kommer alltjämt att göra sig gällande även inom lokalvetoområdet, och nykterhetskommitténs förslag ger också rekvisitionsrätt åt dess invånare (utom de avstängda). Underkastas nu öl och pilsnerdricka lika stränga bestämmelser, finnes det ingenting, som särskilt gynnar pilsnerdrickat. Man kan till och med tänka sig möjligheten av att ölets större hållbarhet och den i förhållande till priset relativt mindre fördyring det kommer att lida genom fraktsatserna, kan skänka ölet en favör i dess tävlan med pilsnerdrickat. Skulle däremot ett bryggeri inom lokalvetoområdet alltjämt få fortsätta att distribuera sin pilsnerdricka direkt till sina kunder, utan den omgång över närmaste systembolags försäljningsställe, som ölet enligt kommittéförslaget blir underkastat, kommer detta att innebära en premiering av pilsnerdrickat. Mångenstädes, där ölet eljest skulle användas, kan det väntas på det sättet bli ersatt medels pilsnerdrickat.

Denna tanke att pilsnerdrickat genom lagstiftningen skulle skänkas större möjlighet att inträda som ersättningsdryck för ölet har i mitt särskilda yttrande till nykterhetskommitténs betänkande endast skisserats, och ännu mindre har där någon utredning lämnats, vilka lagändringar erfordras för nående av ett dylikt syfte.

Då jag nu ånyo fått i uppdrag att syssla med denna fråga, har jag kommit till den uppfattningen, att tanken om pilsnerdrickat som ölets arvtagare får sin fulla utformning både reellt och formellt genom att helt utesluta pilsnerdrickat ur den nya försäljnings-

förordningen och att rörande denna dryck lata den gamla förordningen rörande försäljning av vin och öl fortfarande äga kraft.

Enklast torde detta kunna ske genom en särskild förordning eller genom ett tillägg till den nya försäljningsförordningen, varigenom bestämdes, att den hittills gällande öl- och vinförsäljningsförordningen alltså i tillämpliga delar bibehölle sin giltighet med hänsyn till försäljningen av de halvstarka maldryckerna. I denna särskilda förordning eller i det eventuellt förutsatta tillägget kunde också infogas den bestämmelsen, att då restaurang önskade att i samband med måltid till gäst utskänka halvstarka maldrycker, detta finge äga rum efter anmälan hos vederbörande myndighet och efter över anmälan erhållet bevis. I nämnda förordning eller tillägg kunde man också tänka sig införda bestämmelser, som möjliggjorde avstängning av personer, som befunnits missbruka pilsnerdricka, från inköp av sådan. Emellertid torde det ej vara nödvändigt att på detta stadium införa avstängningsmöjlighet. Visserligen kunna missförhållanden väl tänkas uppstå även genom pilsnerdrickats försäljning under de former, som hittills tillämpats för det. Dessa former möjliggöra emellertid redan de en viss reaktion mot missbruk och det är ännu ej alls säkert, att missbruket blir så pass gravt, att det motiverar nya åtgärder för dess bekämpande. Ett avstående från dylika åtgärder, tills erfarenheten visat dem behöfliga, innebär alltså endast, att det betydande framsteg i nykterhetsavseende, som pilsnerdrickats inträdande i ölets förra rättighetsområde i varje fall utgör, möjligen ej blir fullt så stort som kanske tänkbart vore. (Pilsnerdrickats frigivande till försäljning i svagdrickats former skulle däremot i och för sig ej innebära något framsteg i nykterhetsavseende och möjligen ett ej oväsentligt steg tillbaka.)

I ovanstående utlåtande har som pilsnerdricka definierats maldrycker med en alkoholhalt ej överstigande 3.6 volymprocent alkohol. Endast alkoholhalten har alltså använts i definitionen, detta för enkelhetens skull och emedan alkoholhalten är det enda, som äger direkt betydelse ur nykterhetssynpunkt. Här torde emellertid en närmare utredning av vad som bör menas med pilsnerdricka böra lämnas. Jag fäster då först uppmärksamheten på, att jag i mitt särskilda yttrande definierat som »halvstarka maldrycker» (vilket uttryck i lagavseende torde äga företräde framför den här använda kortare kollektivbenämningen pilsnerdricka) underjästa lagrade maldrycker, inbryggda med en stamvört å 6—9 procent och med en alkoholhalt av $2\frac{1}{4}$ till 3.3 volymprocent. Under det att alltså i mitt särskilda yttrande den övre alkoholgränsen satts till 3.3 volymprocent, har den i denna utredning satts till 3.6 volymprocent. Förhållandet beror på följande. Fran kontrollstyrelsen hade erhållits den uppgiften, att till de halvstarka maldryckerna användes en vört av högst 9 procent. Härur beräknades preliminärt den väntade alkoholhalten på samma sätt som ur den för svagdricksframställning tillåtna vörtstyrkan av 6 procent. alkoholvärdet $2\frac{1}{4}$ volymprocent har uträknats. Den så erhållna alkoholhalten ligger mellan 3.3 och 3.4. Emellertid har det från bryggeritekniskt håll påpekats, att de från kontrollstyrelsen här-

rörande uppgifterna rörande den för framställning av de mellanstarka maltdryckerna använda vörtens styrka avser styrkan i vörtpannan, ej i jäskaren vid jästens tillsättande, vilket också från kontrollstyrelsen bekräftats. Vörten i jäskaren är något mer koncentrerad och dess maximalstyrka där är enligt överenskommelse flertalet bryggeriindkare emellan sedan årtal fastslagen till 9.5 procent. Då den linje jag här framfört vinner sin styrka i det förhållandet, att allmänheten fortfarande tillhandahålles precis en vara, som den redan vant sig vid, och att å andra sidan bryggarna få fortsätta denna tillverkning precis såsom de äro vana och med den erfarenhet de däröver disponera, har jag ej tvekat att taga konsekvensen av detta från bryggarehåll meddelade faktum och har alltså utgått från att pilsnerdrickat skulle få inbryggas på en vört av högst 9.5 procent styrka. Då det svenska lagerölets stamvörtstyrka kan beräknas till 13.5 procent (se t. ex. sid. 55 i Några uppgifter rörande Sveriges bryggeriindustri meddelade av svenska bryggeriföreningen, Stockholm 1914), kommer ändå pilsnerdrickat att till sin vörtstyrka och därmed sin alkoholhalt hålla sig knappt halvvägs mellan svagdrickats övre gränsvärde och lagerölets.

Någon stegring över det nu nämnda värdet av 9.5 procent vörtstyrka, anser jag ej böra komma ifråga. De nu existerande halvstarka maltdryckerna visa tillräckligt, att det med nu medgivna vörtstyrka en förträfflig produkt kan vinnas. Och att detta kan ske även utan att vörtstyrkan ligger alltför hart an mot den mellan bryggerierna överenskomna övre gränsen, framgår av vad å sid. 55 i den nyss nämnda sammanställningen meddelas, nämligen att det nu förefintliga pilsnerdrickats stamvörtstyrka kan beräknas till 9.2 procent. Tillräcklig marginal synes mig alltså medgivas genom den föreslagna vörtstyrkan av högst 9.5 procent.

Genom en uträkning liknande den som fört till ett övre gränsvärde av $2\frac{1}{4}$ volymprocent för svagdrickat kommer man som motsvarighet till en 9.5-procentig vört till en alkoholgräns av 3.6 volymprocent (egentligen 3.56).

Utgår man från den nu gällande definitionen å svagdricka i tillverkningsförordningen som en maltdryck, »som ej innehåller mer än $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol och är inbryggd med en stamvört, vilkens extrakthalt icke överstiger 6 procent», så skulle de halvstarka maltdryckerna på analogt sätt definieras såsom »maltdrycker, som innehålla mellan $2\frac{1}{4}$ och 3.6 volymprocent alkohol, och som äro inbryggda med en stamvört med en extrakthalt liggande mellan 6 och $9\frac{1}{2}$ procent».

Härvidlag är emellertid att framhålla, att det som enligt utbildad (dock ej genom prejudikat från högsta domstolen, så vitt bekant, fastslagen) praxis är avgörande, om svagdricka föreligger eller ej, ej är alkoholhalten utan styrkan av den vört på vilken maltdrycken inbryggts. (Se mitt särskilda yttrande sid. 401.) Genom en abnormt hög förjäsningsgrad kan svagdrickats alkoholhalt stiga över $2\frac{1}{4}$ volymprocent utan att det i skatte- och försäljningsavseende torde upphöra att betraktas som svagdricka. Frågan är nu, om man skall finna sig i ett liknande förhållande med hänsyn

till pilsnerdrickat. Da pilsnerdrickat tillverkas vid större bryggerier med möjlighet att genom analyser fastslå den utsända dryckens alkoholhalt, är detta ej så nödvändigt, som då det gäller de svagt utrustade svagdricksbryggerierna. Utan att direkt föreskriva straff för varje om än så obetydligt och tillfälligt överskridande av alkoholgränsen, skulle man dock på ett enklare sätt kunna hindra, att vörtstyrkans användande som norm blev föremål för ett illojalt utnyttjande. Vad man skulle kunna befara, nämligen att något enstaka bryggeri, med iakttagande av vörtgränsen, under namn av pilsnerdricka utsände en maldryck av osedvanligt hög alkoholhalt, vunnen genom användande av särskilt kraftigt förjäsande jäst eller på annat sätt, kunde också förhindras genom att i ett särskilt reglemente dylika försök vid vite förbjödes. Överhuvud torde det lämpligen överlåtas åt kontrollstyrelsen att utfärda bestämmelser rörande dessa speciella tekniska frågor. Den eventuella kungliga förordningen torde utan att ingå på dessa detaljer kunna nöja sig med att definiera de halvstarka maldryckerna som ovan föreslagits.

Till vad redan i föregående utredning meddelats rörande de fördelar, som äro förknippade med här framlagda förslag, tillåter jag mig att här i all korthet ytterligare tillägga följande.

Fördelarna för den stora konsumerande allmänheten. Genom att i försäljningsavseende likställa de *extraktrika maldryckerna* med en garanterad låg alkoholhalt under svagdricksgränsen med svagdricka, skapar man avsättningsmöjligheter och därmed konkurrens- möjlighet för en oskyldig typ av maldrycker, som man har all anledning önska framgång. Innan den nuvarande skattelagstiftningen tillkom, funnos här och var i vårt land drycker av denna typ, alla dock behäftade med det felet, att risken för efterjäsning ej var övervunnen. Den nya skattelagstiftningen hindrade svagdricksbryggerierna att fortsätta tillverkningen av dem, och för de skattepliktiga bryggerierna var lockelsen ej allt för stor att försöka lägga an på dylika drycker, som i försäljningsavseende vore underkastade samma villkor som ölet.

Sådan situationen i vårt land nu är, är det endast ett eller annat julöl, som representerar dessa extraktrika och alkoholsvaga maldrycker, och garantien för efterjäsning saknas allttjämt. Alltid representera dessa julöl dock vissa anknytningspunkter för återinarbetandet av denna typ av drycker.

I Danmark har man i det s. k. kronölet en annan typ av dessa drycker. Från svenskt bryggarehåll ställer man sig i allmänhet mycket skeptisk gent emot möjligheten att den svenska allmänheten skall visa sig uppskatta dessa drycker av kronölets typ. Ett faktum är emellertid, att de i Danmark ganska snart efter det de där införts, vunno en betydande spridning och att de allttjämt bevarat sin ställning. (Jag hänvisar till den som bilaga anförda statistiken, som meddelats av Laboratoriedirektör Jörgensen, Köpenhamn.) Även om man måste tillmäta den svenska bryggareuppfattningen att kronölet ej lämpar sig för svensk smak ganska stor

Vissa fördelar ur andra synpunkter än nykterhetsintressets av här framlagda förslag.

betydelse. finnes det dock ingen anledning att endast på denna grund genom lagstiftningen försvåra försöken att slå in på denna väg och på det viset minska möjligheten för allmänheten att få välja bland flera typer vid tillfredsställandet av sitt behov efter en fullt oskyldig maltdryck. Även uppmuntrar extraktgränsens frigivande till nya, hittills oförsökta metoder till framställandet av goda alkoholsvaga drycker.

Genom *pilsnerdrickats* frigivande som måltidsdryck kommer den stora del av allmänheten, som gärna önskar öl till maten, att vinna en av dem redan ganska allmänt erkänd ersättningsdryck, vars förträfflighet även framhållits från bryggarehåll. (Den betecknas som »en ganska hållbar, kolsyrerik och välsmakande dryck» i Svenska bryggareföreningens redan citerade »Några uppgifter rörande Sveriges bryggeriindustri».)

Fördelarna för restauranger och matserveringar. Erkännes pilsnerdrickats användning som måltidsdryck som likgiltigt ur nykterhetsavseende och göres utskänkningen till måltid därav oberoende av särskild rättighet, har därmed en bestämd lättnad och en säkrare ställning skapats för våra vanliga restauranger och inackorderingsställen, i de fall de berövas sin rätt att servera öl. Och vad nykterhetsrestaurangerna beträffar, har man genom de extraktrika maltdryckernas frigivande skapat möjligheten av ett större urval, än hittills tillgängliga alkoholfria och alkoholsvaga drycker representerat.

Fördelarna för vissa bryggerier. Som redan framhållits, hyser man på bryggarehåll ganska allmänt stor misstro mot de extraktrika maltdryckernas under svagdricksgränsen förmåga att tillkämpa sig marknad i vårt land. Under sådana förhållanden torde det ej vara skäl att tillmåta dessa dryckers frigivande i försäljningsavseende större ekonomisk betydelse för bryggerierna i allmänhet, om man också väl kan tänka sig att genom energiskt arbete här och var ett bryggeri kan upparbeta en lukrativ avsättning av dessa drycker. Den alltjämt stegrade tillverkningen av svagdricka å de skattepliktiga bryggerierna talar även för, att en genom högre extrakthalt förbättrad alkoholsvag maltdryck också skall vara i stånd att skapa sig en marknad. Större betydelse kan man då tillerkänna säkerställandet av bryggeriernas rätt att sälja pilsnerdricka och liknande drycker.

Beträffande de skattepliktiga bryggeriernas omsättning av olika drycker må följande tabell meddelas (varvid porteromsättningen, vilken i detta sammanhang ej spelar någon roll, ej medtagits). Siffrorna betyda hektoliter.

	1910—1911	1911—1912	1912—1913
Lageröl	535,762	548,783	582,993
Pilsneröl	309,735	336,000	341,664
Extra ölsorter och överjäst öl	13,647	17,582	35,284
Lager- och pilsnerdricka	156,665	146,845	149,253
Svagdricka	182,929	282,656	295,911

Som framgår av denna tabell, utgör under nuvarande förhållanden, om man fäster sig vid de tillverkade maltdryckernas mängd, den tillverkade mängden lager- och pilsnerdricka ej ens hälften av mängden tillverkad pilsner och endast obetydligt mer än $\frac{1}{4}$ av den mängd lageröl, som tillverkas. Och som priset a de lagrade drickorna är lägre än a ölet, är deras ekonomiska betydelse ännu mindre. Det är under sådana förhållanden klart, att den ekonomiska fördelen för bryggerierna av de halvstarka maltdryckernas lösgörande från ölet ej så mycket ligger i att den nuvarande omsättningen därav säkerställes, som fast mer i det förhållandet att man kan beräkna, att en del av den omsättning av öl, som bryggerierna hittills haft, men som det nya förslaget kan väntas beröva dem, kommer att övergå på de halvstarka maltdryckerna.

Betydelsen härav kommer att egentligen göra sig gällande, där ölhandeln underkastas strängare restriktioner. Om lokalt veto i den fattning nykterhetskommittén tagit detta begrepp införes inom en kommun, där ett bryggeri är beläget, och om alltså åtkomsten till öl därstädes blir förenat med besvär och kostnader, kan man, under förutsättning av att handeln med pilsnerdricka alltså får fortgå i samma former som ölet hittills och att nämnda dryck alltså liksom får ära hela det färdiga distributionssystem, varöver ölet dittills förfogat, vänta sig, att omsättningen därav betydligt stegras. Pilsnerdrickat kommer liksom att utfylla det vacuum, som skapats genom att öltillförseln så försvårats.

Annorlunda blir det inom kommun, där lokalt veto ej förefinnes. Där kommer ölet alltså att bli så pass lätt tillgängligt för alla lojala förbrukare, att något »vacuum» av den anledningen ej uppkommer. Genom att de halvstarka maltdryckerna även här komma att bli lättare tillgängliga, är det att vänta, att deras omsättning kommer att stegras på ölets bekostnad. Då ölet väl i allmänhet kan säljas med större vinst än de halvstarka maltdryckernas, kommer därför för dessa bryggeriers ekonomi de halvstarka maltdryckernas särställning ej med säkerhet att innebära någon fördel, kanske t. o. m. en olägenhet, vilken dock medels lämplig prisättning kanske kan utjämnas. Men då denna särställning ur så många andra synpunkter erbjuder fördelar och då bryggerierna inom de kommuner, där lokalt veto ej kan väntas bli infört, alltså de större stadskommunerna, torde höra till de ekonomiskt starkaste, är detta av mindre betydelse även med hänsyn till den viktiga frågan om eventuell ersättning från statens sida.

Fördelarna ur statens synpunkt. Ju fler bryggerier kunna vidmakthållas och existera på en ur nykterhetssynpunkt tillåtlig tillverkning, desto bättre för staten. Detta torde gälla oberoende av frågan om statsersättning för nedlagda bryggerier. Även utan att vara nationalekonom torde man våga påstå, att därmed följande arbetslöshet, minskning i fastigheters och lösörens värden, minskning i skatteinkomster, representerar en förlust ur statens synpunkt. Åtager sig staten dessutom ersättningsskyldighet, kommer ett ur nykterhetssynpunkt icke nödvändigt nedläggande av ett bryggeri att innebära en förlust för staten. Då nykterhets-

kommitténs förslag torde medföra nedläggandet framför allt eller kanske uteslutande av sådana bryggerier, som ligga inom kommuner, som införa lokalt veto, och då förslaget att skapa en särställning för de halvstarka maltdryckerna framför allt gagnar just där befintliga bryggerierna, som på det viset få en ur nykterhetssynpunkt tillåtlig sysselsättning, innebär detta förslag vissa möjligheter för staten att undgå ersättningsskyldighet. Även om, såsom är att vänta, bryggeriet kommer att se sin omsättning av pilsnerdricka bli mindre än dess förutvarande öomsättning, är det ej omöjligt att genom prissättningen på dryckerna förlusten kan reduceras, så att bryggeriets bestånd kan bli ekonomiskt möjligt. Härvid är även att taga hänsyn till den så till vida gynnade ställning, som nykterhetskommitténs förslag bereder de bestående skattepliktiga bryggerierna genom att befria dem från konkurrens med nytillträdande bryggerier medels förslaget om koncession för upprättande av nya bryggerier. I praktiken kan detta väntas innebära förbud för tillkomsten av nya bryggerier i andra fall än då ett nytt bryggeri blir behöfligt som ett vapen mot att allmänheten exploateras genom orimliga priser av de redan bestående, vilket praktiskt taget kan anses uteslutet. Denna gynnade ställning innebär ett moment, som kan verka därhän att en bryggeriinnehavare ej så gärna nedlägger sitt bryggeri utan blir mer benägen att rida ut den storm den nya försäljningsstadgan och särskilt dess lokal-veto-bestämmelser skulle innebära, i känslan av att han dock är innehavare av en rättighet, som möjligen representerar ett framtidskapital och i förhoppning att den omsättning av ur nykterhetssynpunkt, låt vara med vissa restriktioner, alltjämt tillåtliga drycker, som alltjämt står honom kvar, med ökad folktäthet och ökad välburgenhet skall kunna skapa honom en relativt god ställning.»

Disponenten Sandwall anförde bl. a.:

*Disponenten
Sven Sand-
walls ut-
låtande.*

»Enligt Kungl. Maj:ts nådiga förordning den 9 juni 1905 är med de inskränkningar sagda förordning stadgar, försäljning av svagdricka, då denna ej sker till förtäring på stället, tillåten under samma villkor som för idkande av handel i allmänhet äro gällande. För utskänkning av svagdricka fordras enligt förordningens § 3 endast viss anmälan. Praktiskt sett är såväl handeln med som utskänkningen av svagdricka att anse som fullständigt fri.

Rörande definitionen av begreppet svagdricka hänvisar nu nämnda förordning till kungl. förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, enligt vilken med svagdricka förstås »varje maltdryck, som ej innehåller mer än två och en fjärdedels volymprocent alkohol och är inbryggd med en stamvört, vilkens extrakthalt icke överskrider sex procent». Denna bestämmelse bildar sålunda den nuvarande gränsen mellan starkare och svagare maltdrycker.

Då fråga nu uppstått, huruvida icke en annan gräns emellan dessa olika slag av maltdrycker än den här angivna lämpligen skulle kunna dragas, så torde det sålunda uppkomma spörsmålet sönderfalla i tvenne delar, av vilka den första berör vilka maltdrycker, som böra kunna till försäljning frigivas, den andra, huru en gräns

emellan dessa och starkare drycker från teknisk synpunkt lämpligen bör bestämmas.

Vad den första delen av frågan beträffar, så är det först och främst tydligt, att från även ett långt gående nykterhetsintresses synpunkt inga skäl torde kunna anföras mot att med svagdricka jämställa maltdrycker med svagdrickats alkoholhalt men med en högre extrakthalt än dettas, blott man genom en betryggande pasteurisering sørjt för att den fastställda alkoholhalten ej genom efterjäsning ökas.

Detta slag av drycker hänför sig till det danska kronölets typ, en typ, på vilken man ofta hört stora förhoppningar sättas, då det gällt att finna eu ersättning för de vanliga här i landet förekommande ölsorterna. Vid åtskilliga tillfällen hava också, bland annat av undertecknad, ganska omfattande försök gjorts att i den svenska marknaden införa drycker av denna typ. Resultatet har emellertid blivit mycket nedslående, i det den svenska allmänheten visat sig icke uppskatta dessa alkoholsvaga, extraktrika ölsorter, ett förhållande, vartill dessa överjasta dryckers söt-beska och onekligen något fadda smak torde hava verksamt bidragit.

Då drycker av denna typ i tillverkning ställa sig ungefärligen lika dyra som det vanliga ölet och då de ej i sig själva äro nog hållbara utan måste underkastas pasteurisering, vilket ytterligare ökar deras försäljningspris, ha de sålunda med hänsyn varken till kvalitet eller prisläge kunnat upptaga tävlan med de drycker, vilka allmänheten här i landet sedan länge vant sig att begagna.

Vid det sammanträde, som professor Thunberg och undertecknad den 27 nästlidne juni höllo med fyra särskilt tillkallade framstående bryggeriteknici, herrar direktören, civilingenjören B. Almgren, Stockholm, disponenten V. Månsson, Göteborg, ingenjören V. Törnell, Södertälje och disponenten J. Skantze, Falkenberg, uttalade också dessa herrar såsom sin enhälliga mening, att alkoholsvaga extraktrika maltdrycker av nu nämnd typ här i landet förvisso aldrig kunna bliva ersättningsdrycker för de nu vanliga starkare maltdryckerna, en åsikt, som även jag biträder.

Det här sagda torde även med avseende på svenska förhållanden vara i stort sett tillämpligt på de nya, ännu obeprövade, typer av alkoholsvaga maltdrycker, som i Norge framkommit efter maltdrycksbeskattningens omläggning därstädes.

Till förekommande av missförstånd rörande den roll det s. k. kronölet spelar i Danmarks maltdryckshandel, torde här vara lämpligt att anföra några siffror, belysande detta förhållande under år 1913. (Uppgifterna hämtade ur Zymoteknisk tidskrift, 1914, nr 3.)

Under detta år tillverkades nämligen i Danmark 970,601 hektoliter skattepliktigt och 1,495,036 hektoliter skattefritt öl eller tillsammans 2,465,637 hektoliter. Under samma tid utgjorde förbrukningen av kronpilsner, kronöl och andra drycker av dessas typ 156,602 hektoliter, eller 10.5 procent av den skattefria och 6.3 procent av den totala maltdrycksomsättningen.

Vid bedömandet av den danska kronölsomsättningen är det vidare tre fakta, från vilka man icke bör bortse, nämligen för det första

kronölets skattefrihet, för det andra den omständigheten, att i Danmark alltid vid sidan av tillverkningen av underjästa malt-drycker i motsats till förhållandet i Sverige funnits en betydande, ofta fabriksmässig tillverkning av extraktrika, överjästa ölsorter, varigenom smaken för desamma kunnat bibehållas, och slutligen för det tredje den omständigheten, att man i Danmark saknat den typ av lättare underjästa maldrycker, som i Sverige representeras av lager- och pilsnerdricka.

Då det legat nära till hands att antaga, att dessa båda speciellt svenska maldryckstyper skulle kunna komma att utgöra en lämplig ersättning för de starkare ölsorterna, och då professor Thunberg i sitt särskilda yttrande till nykterhetskommitténs betänkande velat giva desamma en viss särställning, hava på professor Thunbergs och mitt föranstaltande utförts en serie analyser av dessa drycker, vilken serie, så vitt tiden för vårt arbete medgivit, avsetts omfatta drycker av detta slag från alla delar av landet.

Analyserna hava, vad landsortsbryggeriernas tillverkningar av detta slag beträffar, utförts av kemiska kontrollanstalten i Borås (föreståndare fil. dr Ivar Nordenskjöld) och beträffande Stockholmsbryggeriernas lager- och pilsnerdricka av Zymotekniska laboratoriet i Stockholm. En sammanställning av de resultat, som eråtts vid analyseringen av tillhopa 43 sådana maldrycker, har till resultat givit följande medeltal.

Alkohol, volymprocent	3.54
» viktsprocent	2.78
Extraktprocent	3.68
Ursprunglig extrakthaltprocent	9.15
Utjäsningsgrad.	59.00

Enligt nykterhetskommitténs betänkande, del IV, (dr Key-Åberg's statistiska utredning) sid. 101 utgjorde under tillverkningsåret 1910—1911 lager- och pilsnerdricka 11.1 procent av de skattepliktiga bryggeriernas hela tillverkning samt, om det vid dessa bryggerier beredda svagdrickat fråndrages, 13.9 procent av samma bryggeriers övriga maldrycksmängd. (Enligt Sveriges officiella statistik voro motsvarande siffror för tillverkningsåret 1912—1913 10.3 procent respektive 12.9 procent.)

Beträffande dessa »mellanstarka» maldryckers fördelning på landets olika delar upplyser dr Key-Åberg (sid. 302), att ensamt på Stockholm och Göteborg faller ej mindre än 71.3 procent av totalsumman för desamma, under det att Skånes tillverkning av dylika drycker ej uppgick till mer än 4.1 procent av samma totalsumma. (Motsvarande siffror för 1912—1913 voro 73.1 procent respektive 4.1 procent.)

Att under sådana förhållanden med någon säkerhet våga förut-sätta, att de nämnda dryckerna skulle komma att utgöra en för hela landet lämplig ersättningsdryck för de starkare ölsorterna, vore helt visst för djärvt, något som också särskilt betonades av de vid sammanträdet den 27 nästlidne juni närvarande bryggeri-representanterna, ett yttrande, i vilket även jag vill instämma.

Fran nämnda herrars sida framfördes emellertid, att, om man vill skapa en över hela landet gångbar ersättningsdryck för de starkare maltdryckerna, man lättare skulle nå detta mål, om man satte densamma extrakthalt till 10 procent, då man skulle närma sig en för bryggeriteknici välkänd och beprövad mellantyp av malt-drycker, det lätta österrikiska ölet, »Abzugbier», »Schenk-bier», ej att förväxla med det österrikiska lagerölet, som är inbryggt med ungefär samma vörtstyrka som motsvarande svenska typ. Det kan ju tyckas, som om denna relativt obetydliga skillnad i extrakt-halten hos det svenska lager- och pilsnerdrickat å ena sidan och en ungefär 10-procentig dryck å den andra icke skulle vara syn-nerligen betydande, men det låter sig för fackmannen icke förneka, att redan denna ökning i vörtstyrkan möjliggör att åt den färdiga drycken skänka några av de i ord svärdefinierbara egenskaper, som onekligen fattas vårt nuvarande lager- och pilsnerdricka. Av österrikiskt öl av nu omhandlad typ har jag låtit utföra trenne analyser, vilkas medeltal utvisa följande resultat:

Alkohol, viktsprocent	3.05
Extrakt »	4.10
Ursprunglig extrakthaltprocent	9.999
Utjäsningsgrad	56 00

Av intresse är att erfara, att¹⁾ av öltillverkningarna inom den österrikisk-ungerska monarkiens tyska halva ej mindre än 50.5 procent omfattade den nu omförmälda lätta maltdryckstypen. I Böhmen uppgick denna typ till 70.4 procent och i staden Wien till 80.9 procent av hela maltdrycksmängden.

Med stöd av vad som här anförts, anser jag, att den övre extrakt-gränsen för en svensk maltdryck, avsedd att utgöra ersättning för de starkare maltdryckerna, bör sättas till 10 procent.

Som bekant utgöres här i landet den nuvarande gränsen emellan starkare och svagare maltdrycker av en kombinerad extrakt- och alkoholgräns. Mot en så beskaffad gräns framförde emellertid de av professor Thunberg och mig tillkallade representanterna för bryggeriindustrien vissa starkt talande skäl. De framhöllo särskilt, vilket stort inflytande kornets och därmed även maltets år från år växlande kemiska sammansättning utövar på maltdryckernas förjäsning och sålunda även på dessa dryckers alkoholhalt. Till stöd för denna uppfattning, som även delas av mig, vill jag härmed anföra vad den förnämsta fackmannen på bryggeriindustriens område f. d. professorn Julius E. Thausing, Wien, i denna sak yttrar i sitt bekanta verk »Die Theorie und Praxis der Malzbereitung und Bierfabrikation». I fråga om ölets förjäsning säger han nämligen bland annat följande:

»Da die Zusammensetzung der Würze aber besonders von der Zusammensetzung der Gerste und des Malzes abhängt, so werden wir der Gerste bezw. dem Malz den hervorra-

¹⁾ Enligt uppgift hämtad ur Thausing: Die Theorie und Praxis der Malz-bereitung und Bierfabrikation 1907.

gendsten Einfluss aus den Vergärungsgrad zuzuschreiben haben.

Dass die Gerste, die die Grundlage für die Malz- und Würzezusammensetzung bildet, auch hier eine wichtige Rolle spielt, erkennen wir aus den nicht selten von Jahr zu Jahr wechselnden Vergärungen in einer Brauerei. Die Vegetationseinflüsse bedingen die Zusammensetzung der Gerste, also die von Malz und Würze. Mit der Kenntnis dieser Tatsache müssen wir uns leider begnügen, solange wir nicht tiefere Einblicke in die Gerstenbestandteile und deren Beziehungen zu der Würzezusammensetzung besitzen. Erst in jüngster Zeit wurde darauf aufmerksam gemacht, dass Stoffe in den Rohmaterialien vorkommen, die, obgleich sie keine Hefenahrung bilden, doch auf den Gärungsprozess einwirken und diesen wesentlich (als Reizstoffe) beeinflussen können.»

Det kan ju tyckas, som om tillverkaren vid de tillfällen, då han ej ser sig i stånd att reglera förjäsningen inom ramen för en viss alkoholgräns, skulle kunna tillgripa den utvägen att inbrygga drycken ifråga med en svagare extrakthalt än eljest. Häremot må emellertid invändas, dels att en dylik sänkning av extrakthalten skulle medföra en försämring av dryckens kvalitet, dels att tillverkaren erfar en maldrycks slutliga förjäsning först några månader efter det han inbryggt densamma. Här må ock erinras därom, att en oväntad ökning av förjäsningens graden kan uppkomma däri-genom, att en maldryck under vissa förhållanden, t. ex. under en kall sommar, då bryggeriernas omsättning alltid är betydligt mindre än under en varm sådan, icke blir försäld på den tid, som beräknats, utan under fortsatt efterjäsning måste kvarligga i lagerkällaren längre än tillverkaren tänkt sig.

Med stöd av det här ovan anförda vill jag såsom min mening uttala, att det icke utan att tillgripa sådana för dryckens kvalitet skadliga åtgärder som abnorma mäskningsmetoder och användandet av abnormt lågt förjäsande jästracer — stundom icke ens med dessa medel — är möjligt att så reglera jäsningen, att man är säker på att med en viss extrakthalt ständigt kunna hålla sig inom en viss skarpt markerad alkoholgräns. Fråga uppstår då, huruvida ett utelämnande i lagstiftningen av alkoholgränsen kan medföra någon fara i nykterhetshänseende. Man skulle ju kunna resonera som så. Att om ingen alkoholgräns utan en enbar extraktgräns utgör skillnaden emellan starkare och svagare maldrycker, det låge i bryggarens intresse att driva utjäsningen så långt som möjligt. Ett dylikt betraktelsesätt vilar emellertid på felaktig grund. Det ligger icke i bryggarens intresse att framställa en så alkoholhaltig utan en så smaklig dryck som möjligt, och detta senare ernås förvisso icke genom en stark förjäsning utan — särskilt vid den relativt låga extrakthalt, varom här är fråga — tvärtom genom att hålla denna efterjäsning tillbaka, så långt sig göra låter genom medel, med vilkas användande dryckens kvalitet icke riskeras. Det torde i detta samband böra erinras därom, att man vid bestämmandet

av den nuvarande »svagdricksgränsen» utgick från en förjäsning av 60 procent. Samma förjäsning skulle vid en 10-procentig vört giva en alkoholhalt av 3 viktsprocent. Det är emellertid tydligt att tillverkaren av en dylik dryck för att ej riskera att överskrida den tillättna extraktgränsen, alltid måste hålla dess vört något under maximum och sålunda stanna vid 9.7—9.5 procent, varigenom med den angivna förjäsningsgraden alkoholhalten skulle understiga 3 viktsprocent. Skulle emellertid under år, då kornets sammansättning visat sig särskilt abnorm, alkoholhalten något överstiga den här beräknade, torde detta överstigande icke rimligtvis kunna karaktärisera en maltdryck av nu omhandlat slag såsom rusdryck i jämförelse med föregående ars drycker av samma typ.

Om man anser, att för särskiljandet av de maltdrycker, som kunna anses böra helt frigivas i försäljningsavseende från dem av starkare typ, en kombinerad extrakt- och alkoholgräns fortfarande bör bibehållas, så vill jag häremot till belysning av det osäkerhetstillstånd i anledning av denna kombinerade gräns, som nu råder i fråga om definitionen å svagdricka, härmed i korthet referera ett mål mellan åklagaren i en av våra landsortsstäder och en tillverkare av svagdricka på ett skattefritt bryggeri i samma stad.

Efter angivelse blev den senare åtalad för att han vid sitt bryggeri tillverkat svagdricka med högre alkoholhalt än $2\frac{1}{4}$ volymprocent, och yrkade åklagaren enligt § 40 i förordningen om tillverkning och beskattning av maltdrycker, ansvar å honom för olovlig tillverkning av skattepliktig maltdryck eller om detta ej kunde bifallas enligt §§ 27 och 41 i samma förordning.

Svaranden anförde häremot, att drycken ifråga icke varit inbryggd med högre extrakthalt än 6 procent, vilket han med stöd av den vid bryggeriet på föreskrivet sätt förda bryggjournalen och tillsyningsmannens vid bryggeriet vittnesmål kunde styrka. (Till förekommande av missförstånd rörande den för »svagdricksgränsens» dragande bestämmande utjämningsgraden må det här anföras, att av vad i målet framgick, den för höga förjäsningen berott på, att tillverkaren i för hög grad begagnat sig av den skattefria bryggerier medgivna obegränsade rätten att tillsätta socker till svagdricka.)

Svaranden blev vid rådhusrätten frikänd. Hovrätten, inför vilken målet av åklagaren dragits, dömde svaranden att enligt §§ 27 och 41 i kungl. förordningen om tillverkning och beskattning av maltdrycker böta tjugufem kronor för det han i bryggeriet förvarat annan maltdryck än svagdricka. Hovrättens utslag grundades på två av dess ledamöters vota under det två andra ej funno skäl göra ändring i rådhusrättens utslag. En ledamot slutligen ansåg svaranden förvunnen till olovlig tillverkning av skattepliktig maltdryck. Justitiekanslersämbetet fann icke skäl förordna om talan mot hovrättens utslag. Svaranden överklagade emellertid det samma hos Kungl. Maj:t, vars dom i målet nu väntas.¹⁾

¹⁾ Sedan disponenten Sandwall avlämnat sitt yttrande, har Kungl. Maj:t den 21 september 1914 meddelat utslag i ifrågavarande mål. I Kungl. Maj:ts utslag yttrades, att enär utrett och ostridigt vore, att extrakthalten hos den

Av intresse i detta mål är att taga del av en skrivelse från dåvarande överingenjören i kungl. kontrollstyrelsen Å. G. Ekstrand till svarandens advokat, vilken skrivelse företeddes vid underrätten och av vilken framgår, att enligt överingenjören Ekstrands mening hos den nuvarande gränsen emellan öl och svagdricka extrakthalten vore det huvudsakligen bestämmande momentet (se bil.).

Tydligare i tolkningen vore utan tvivel en ren alkoholgräns. En sådan skulle emellertid för den praktiska bryggeridriften innebära en ännu större osäkerhet än extrakt-alkoholgränsen och resultera i ett ännu ändlösare analyserande än med den senare, något som särskilt för de mindre bryggerierna med deras för dylikt arbete oskolade eller ovana personal skulle medföra de största svårigheter. Störst bleve utan tvivel dessa svårigheter på landsbygden och i de mindre städer, där en kemisk kontrollanstalt ej kunde träda hjälpare emellan. Med en enbar extraktgräns däremot försvinner såväl extrakt-alkoholgränsens otydlighet i tillämpningen som både dennas och den enbara alkoholgränsens olägenheter och svårigheter för bryggeridriften. Den enkla extraktgränsen synes även ur nykterhetsintressets synpunkt vara fullt tillfredsställande, då man ju vid dess fastställande har att utgå ifrån, att en viss extrakthalt vid en viss för alla normala fall fullt tillräcklig förjäsning ger en viss mot extrakthalten proportionell alkoholhalt.

Vidare vill jag i detta samband erinra därom att tanken på en extraktgräns emellan starkare och svagare maltdrycker icke är ny. Den framfördes nämligen av 1892 års kungl. maltskattekommitté, som föreslog en dylik gräns emellan öl och svagdricka, och 1902 års maltdrycksbeskattningskommitté satte i sitt som alternativ till det avgivna maltskatteförslaget framlämnade utkast till en förordning om produktbeskattning gränsen emellan maltdrycker av lagerdrickats typ och de vanliga ölsorterna vid just 10 procents extrakthalt hos vörten.

Jag tillåter mig sålunda föreslå, att som en blivande gräns emellan starkare och svagare maltdrycker sättes en viss extrakthalt hos dryckens vört och att denna extrakthalt bestämmas till 10 procent.

Till sist anhåller jag härmed få uttala, att, därest det från statens synpunkt anses oundgängligen nödvändigt att med ytterligare och långtgående restriktiva bestämmelser motverka försäljningen av de maltdrycker, som hittills mest begagnats, billighet och rättvisa synas fordra, såväl att allmänheten såsom ersättning för dessa drycker beredes tillfälle att lätt erhålla en svagare maltdryck av den typ,

stamvört, med vilken ifrågavarande maltdryck blivit inbryggd, icke överstigit 6 %, samt anledning ej förekomme till antagande att Ö. (= »svaranden» i referatet härovan) vidtagit någon åtgärd för att giva varan högre alkoholhalt än densamma med den använda vörten bort erhålla, alltså och då följaktligen tillverkningen av ifrågavarande maltdryck icke kunde för Ö. medföra ansvar, och vid sådant förhållande icke heller den av hovrätten åberopade straffbestämmelse borde mot Ö. vinna tillämpning, prövade Kungl. Maj:t lagligt att med upphävande av hovrättens utslag, fastställa det slut. vartill rådhusrätten i målet kommit. (Se Holm. N. J. A. 1914 s. 406).

som här omnämnts, som ock att bryggerierna genom den fria försäljningen av en dylik dryck beredes någon möjlighet att fortfarande existera, en möjlighet, som, där den visar sig kunna utnyttjas, torde vara väl förenlig med statens ekonomiska intressen.

Vill man nå dessa båda mål, så är det emellertid nödvändigt, att de drycker, som komma att ligga under den förändrade gränsen mellan starkare och svagare maltdrycker, i försäljningshänseende bliva likställda med svagdricka. Sker icke detta, utan de här omhandlade dryckerna av viss mellantyp skulle fortfarande i försäljningsavseende vara bundna av t. ex. bestämmelserna i den nu gällande förordningen angående försäljning av vin och öl, så har man all anledning befara, att deras förekomst skulle på många platser omöjliggöras.

På grund av vad jag här haft äran anföra får jag sålunda hemställa, att förutom de maltdrycker, som professor Thunberg i sitt utlåtande ansett kunna i försäljningsavseende likställas med svagdricka, samma fria försäljningsrätt måtte stadgas för maltdrycker med en ursprunglig extrakthalt av högst 10 procent.»

Vid föredragningen i statsrådet av de sakkunnigas ifrågasvarande betänkanden yttrade chefen för finansdepartementet:

»Av vad de sakkunniga anfört synes mig framgå, att bestämda skäl tala för beredande av en friare ställning åt förutnämnda lättare maltdrycker än åt det egentliga ölet. Kan man härigenom vinna, att konsumtionen i någon större grad ledes över till dessa drycker från andra ur nykterhetssynpunkt icke lika oskadliga, lär man hava löst en viktig uppgift vid nu förevarande lagstiftning. Skulle man därjämte genom nämnda frihet bereda möjlighet att i viss mån hålla handeln och näringarna, särskilt bryggerierna, skadeslösa för den förlust, de ej kunna undgå att lida till följd av de restriktioner, vilka även jag i det följande ärnar föreslå å handeln med det egentliga ölet, vore vinsten av denna frihet av än större värde, emedan på detta sätt staten skulle befrias från ersättningsanspråk, som eljest svårligen kunde avvisas.

*Chefens för
finansdeparte-
mentet an-
förande i
statsrådet den
24 juli 1914.*

Vid uppdragande av gränsen mellan dessa lättare maltdrycker, vilka jag gemensamt benämner lagrade drickor, och det egentliga ölet vill jag i likhet med herr Thunberg föreslå, att den övre alkoholgränsen för de lagrade drickorna sättes vid 3.6 volymprocent och att deras ursprungliga extrakthalt icke får överstiga $9\frac{1}{2}$ procent. Genom en sålunda angiven gräns, mot vilken kontrollstyrelsen i infordrat utlåtande icke haft annat att erinra, än att det av praktiska skäl möjligen kunde ifrågasättas, att alkoholhalten borde bestämmas något högre, skulle till de lagrade drickorna komma att hänföras ett stort antal av förut omnämnda i handeln förekommande lättare maltdrycker. Jag vill därvid erinra, att med nämnda av mig upptagna gräns de lagrade drickorna faktiskt skulle komma att hållas nere vid en högsta alkoholhalt av 3.4 — 3.5 volymprocent, då bryggerierna ej vid tillverkningen kunna

fullt utnyttja den i lag fastställda alkoholgränsen. Till herr Sandwalls förslag, att ensamt den ursprungliga extrakthalten — och därtill en högre än den nyssnämnda — skulle för denna typ av maltdrycker vara bestämmande, kan jag ej ansluta mig. Ett förslag av sådan art synes mig nämligen ej innebära tillräckliga garantier, att de lagrade drickorna komme att hållas vid den lägre alkoholhalt, som måste anses nödvändig för medgivande av deras friare ställning i försäljningshänseende.

Det gäller härefter att avgöra, efter vilka grunder försäljning av de lagrade drickorna, sådana de av mig angivits, skulle få äga rum. Herr Thunberg har som sin uppfattning uttalat, att de äro fullt oskyldiga, då de endast förtäras som måltidsdryck, under det att de, ymnigt konsumerade utan dylik begränsning, kunde tänkas göra ett väsentligt avbräck på folknykterheten. Detta leder honom till att medgiva deras fria försäljning i samband med matservering, men eljest underkasta handeln därmed samma restriktioner som nu gälla i fråga om ölförsäljning. Enligt hans ståndpunkt skulle man alltså i fråga om det nuvarande ölet hädanefter erhålla icke mindre än tre olika försäljningssystem, det strängaste gällande i fråga om det egentliga ölet, de nuvarande bestämmelserna tillämpade i fråga om försäljning av de lagrade drickorna utan samband med måltid och slutligen fri försäljning i huvudsaklig enlighet med bestämmelserna i svagdricksförordningen gällande för försäljning av sistnämnda drycker i samband med matservering.

Ehuru det givetvis vore tänkbart att genomföra en sådan anordning, synes mig omedelbart däremot tala den bestämda olägenheten av alla dessa skiftningar i lagstiftningen. Härtill kommer, att de bestämmelser till förekommande av missbruk, nuvarande vin- och ölförsäljningsförordning uppställer, i många avseenden anses vara mindre ändamålsenliga. Slutligen har jag — och detta har framför annat varit för mig avgörande — av herr Thunbergs utredning kommit till den uppfattningen, att de lagrade drickorna praktiskt taget, ej blott förtärda i samband med mat, måste anses ur nykterhetssynpunkt ofarliga. Jag vill särskilt härutinnan från hans utlåtande återöpa, hurusom det vid försök å fysiologiska institutionen i Lund med några personer, som gjorde sitt allra bästa för att på fastande mage inom möjligast korta tid konsumera möjligast mycket av en 3.3 volymprocent alkohol innehållande lagerdricka, visade sig vara omöjligt att på en tid för konsumtionen av intill en timme nå den minsta berusning, och detta trots att inmundigandet energiskt fortsattes med övervinnande av de oangenäma sensationerna av bukens utspänning etc. Den därvid intagna största mängden var åtta halvor, motsvarande 88 kchem. alkohol.

Med stöd av vad jag sålunda anfört finner jag mig kunna föreslå, att de lagrade drickorna i försäljningshänseende helt likställas med svagdrickat. Härigenom skulle lagstiftningen stödja konsumtionen av de lagrade drickorna och egga bryggerierna att genom förbättrade tillverkningsmetoder allt mera höja deras smaklighet, vilket i sin mån skulle bidra att undantränga det ur nykterhets-

synpunkt icke lika oskyldiga ölet. Slutligen skulle bryggerierna i här berörda drycker hava en produkt, med vilken de fritt kunde röra sig, och i hanteringen i denna del finna någon ersättning för sin i övrigt minskade omsättning.

Enligt den definition, jag föreslagit skola i förordningen angående tillverkning och beskattning av maldrycker införas å det lagrade drickat, skulle som sådant anses varje maldryck, som ej vore hänförlig till svagdricka och vilken ej hölle högre alkoholstyrka och ursprunglig extrakthalt än jag ovan angivit. Av en sådan definition skulle följa, att maldrycker, som ej hölle mer är $2\frac{1}{4}$ volymprocent alkohol, och vilkas ursprungliga extrakthalt överstege 6, men ej 9.5 procent, komme att hänföras till lagrat dricka. Härmed skulle åtminstone delvis vinnas vad herr Thunberg velat nå genom förslaget att med svagdricka under vissa förutsättningar likställa sådana ekstraktrika drycker, som ej hölle högre alkoholhalt än den för svagdricka medgivna.»

I överensstämmelse härmed framlades till 1914 års senare riksdag i kungl. propositionen nr 242 förslag till förordning angående försäljning av svagt alkoholhaltiga samt tillagade alkoholfria drycker, enligt vilket för utskänkning av lagrat dricka, liksom för utskänkning av svagdricka, i regel endast skulle fordras anmälan, i Stockholm hos överståthållarämbetet, i annan stad hos magistraten och på landet hos länsmanen. Detta förslag antogs av första, men avlogs av andra kammaren.

1914 års
senare riksdag.

Enligt det sammanjämningsförslag, som bevillningsutskottet i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande lagstiftningen angående försäljningen av alkoholhaltiga drycker framlade, skulle lagrat dricka undantagas från de för rusdrycksförsäljningen föreslagna strängare bestämmelserna samt försäljningen därav i stället äga rum enligt den i 1905 års förordning angående försäljning av öl stadgade ordning, intill dess särskilda bestämmelser härutinnan bleve antagna. Sammanjämningsförslaget bifölls av andra, men avlogs av första kammaren, i följd varav frågan vid nu nämnda riksdag förfallit.

Vid 1915 års riksdag återupptogs frågan om undantagande av lagrat dricka från den för öl gällande försäljningsordningen genom motionerna nr 109 av herr E. von Hofsten m. fl. och 112 av herr J. Jonsson i Hökhult m. fl., bägge inom andra kammaren. I den förra motionen framlades ånyo i detta avseende samma förslag, som Kungl. Maj:t avgivit till 1914 års senare riksdag. I den senare motionen föreslogs åter, att de maldrycker,

1915 års riksdag.

som ej innehölle mer än 3 volymprocent alkohol, skulle fritagas från den i försäljningsförordningen stadgade ordningen för försäljning av öl. Bevillningsutskottet avstyrkte bägge motionerna samt tillstyrkte den av nykterhetskommittén föreslagna alkoholgränsen av $2\frac{1}{4}$ volymprocent, och till denna ståndpunkt anslöt sig även andra kammaren, varemot första kammaren biföll herr von Hofstens m. fl. motion. Bevillningsutskottet framlade i sammanjämningsavseende samma förslag som vid näst föregående riksdag, och detta förslag bifölls av andra, men avslogs av första kammaren.

1916 års riksdag.

Jämväl vid 1916 års riksdag väcktes i samband med frågan om rusdrycksförsäljningens reformerande förslag i ifrågavarande syfte dels genom motionerna nr 62 inom första kammaren av herr Karl Johan Ekman m. fl. och nr 164 inom andra kammaren av herr Jonsson i Hökhult m. fl., i vilka föreslogs en alkoholgräns av 3 procent mellan drycker, som skulle vara underkastade rusdrycksförsäljningsförordningens föreskrifter, och drycker, som skulle få försäljas fritt, dels ock genom motionen nr 166 inom andra kammaren av herr von Hofsten, som härutinnan föreslog en alkoholgräns av 3.6 volymprocent. Liksom vid de två föregående riksdagarna avstyrkte bevillningsutskottet bägge berörda förslag och förordade en alkoholgräns av $2\frac{1}{4}$ volymprocent, vilket förslag bifölls av andra kammaren men avslogs av den första; och då det ej lyckades att sammanjämka kamrarnas skiljaktiga ståndpunkter i försäljningsfrågan i dess helhet, förföll även denna fråga.

1917 års riksdag.

Vid 1917 års riksdag återkommo i meranämnda sammanhang förslagen om alkoholgränsens höjande. Sålunda föreslog herr Karl Johan Ekman m. fl. i motionen nr 72 inom första kammaren samt herr Jonsson i Hökhult m. fl. i motionen nr 157 inom andra kammaren, att ifrågavarande gräns skulle sättas vid 3 volymprocent, medan åter herr von Hofsten i motionen nr 162 inom andra kammaren förnyade sitt förslag om gränsens sättande vid 3.6 volymprocent.

Sedan liksom vid de tre föregående årens riksdagar bevillningsutskottet i sitt förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker förordat en alkoholgräns av $2\frac{1}{4}$ volymprocent samt detta förslag antagits av andra kammaren, men första kammaren härutinnan liksom beträffande

försäljningsreformen i övrigt anslutit sig till herr von Hofstens motion, föreslog bevillningsutskottet i sammanjämningsssyfte bland annat:

att maltdrycker, som enligt förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker vore att hänföra till pilsnerdricka, skulle undantagas från de enligt förslaget till förordning angående försäljning av rusdrycker för öl gällande bestämmelserna;

att med pilsnerdricka skulle förstås varje maltdryck, som ej vore hänförlig till svagdricka och som ej innehöle mer än tre och sex tiondels volymprocent alkohol och vore inbryggd med en stamvört, vilkens extrakthalt icke överstege nio och fem tiondels procent;

samt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till förordning angående försäljning av pilsnerdricka, i huvudsak grundat på bestämmelserna angående försäljning av öl i gällande vin- och ölförsäljningsförordning.

Detta utskottets förslag antogs av bägge kamrarna, och riksdagens beslut anmäldes hos Kungl. Maj:t i skrivelse, nr 212, den 1 juni 1917.

De i kungl. förordningen den 9 juni 1905 givna bestämmelserna angående försäljningen av öl kunna i huvudsak sammanfattas sålunda:

Förordningen skiljer mellan å ena sidan ölförsäljning, bedriven såsom binäring till eller beståndsdel av viss annan hantering, samt å andra sidan ölförsäljning, bedriven såsom självständig rörelse. I förra fallet är försäljningen fri, i senare fallet erfordras däremot för densamma tillstånd av Konungens befallningshavande. Följande slag av ölförsäljning, bedriven såsom bihang eller tillbehör till annan rörelse, få sålunda idkas *utan tillstånd*:

1) utskänkning, utövad av den, som äger rätt till brännvinsutskänkning, å det ställe, där sistnämnda utskänkning bedrivs (6 § 1 mom.);

2) utskänkning, utövad av gästgivare, eventuellt skjuts-entreprenör, till resande i samband med servering av mat (6 § 2 mom.);

3) utskänkning, utövad av den, som i sitt hem mot betalning mottager gäster till bespisning vid slutet bord,

Nu gällande bestämmelser angående försäljning av öl.

Villkor för utövande av ölförsäljning utan tillstånd.

under förutsättning att avtal om bespisning träffats för en tid av minst en vecka samt att utskänkningsrum till gästerna vid deras måltider (6 § 3 mom.);

4) försäljning till avhämtning, utövad av den, som förvärvat behörighet att till avsalu tillverka öl, å tillverkningsstället i fråga om där tillverkade drycker (12 § a);

5) försäljning till avhämtning, utövad av den, som äger rätt till utminuterung av brännvin, å försäljningsstället (12 § b);

6) försäljning till avhämtning, utövad av den, som erhållit tillstånd att för minst ett, högst tre kalenderår utskänka öl, å utskänkningsstället (12 § c);

7) försäljning till försändning på rekvisition, utövad till inomhus boende, vid järnvägsstation eller å fartyg av den, som äger rätt att sälja till avhämtning (14 §); samt

8) försäljning genom kringföring, utövad inomhus till därstädes boende inom stads planlagda område av den, som tillverkat varan (15 §).

Beträffande ölförsäljning, för vilken *tillstånd* erfordras, skiljes mellan försäljning till avhämtning eller genom kringföring och utskänkning.

Villkor för erhållande av tillstånd till försäljning av öl till avhämtning.

För erhållande av tillstånd till *försäljning till avhämtning* erfordras:

a) att sökanden äger god frejd, ej har sådan tjänst, att han på grund därav kan komma att deltaga i beslut angående tillverkning eller försäljning av maltdrycker eller däröver utöva tillsyn, samt ej utövar tillverkning allenast i skattefritt bryggeri (2 § 1 mom.);

b) att sökanden till Konungens befallningshavande ingiver ansökan med uppgift å det ställe, där försäljningen skall idkas; (13 § 2 mom.); samt

c) att, där fråga är om försäljning å landet, kommunalnämnden och kommunalstämman yttrat sig över ansökningen samt endera av dem tillstyrkt densamma (13 § 3 mom.).

Över ansökan om dylik försäljning i stad skall, utom i Stockholm, magistraten höras, men dess tillstyrkande utgör ej förutsättning för tillstånds beviljande (13 § 1 mom.).

Ned rätt att försälja till avhämtning följer, såsom ovan nämnts, rätt att försälja till försändning på rekvisition.

Tillverkare kan på ansökan hos Konungens befallnings-

havande erhålla tillstånd att till *avhämtning eller genom kringföring* sälja öl av annans tillverkning, dock endast i stad samt i den omfattning, som ovan nämnts beträffande dylik försäljning av egen tillverkning (16 §). Över ansökan om dylik försäljning behöver kommunal myndighets yttrande ej inforas.

I fråga om *utskänkning* skiljes mellan sådan rörelse av mera stadigvarande karaktär, medgiven för ett eller flera, dock högst tre kalenderår, samt tillfällig utskänkingsrörelse. För bägge slagen av försäljning erfordras samma behörighetsvillkor, som här ovan under a) angivits, samt skriftlig ansökan med uppgift å försäljningsstället. För stadigvarande utskänkingsrätt erfordras därjämte:

Villkor för erhållande av tillstånd till utskänkning av öl.

b) att ansökningen ingives före augusti månads utgång näst före det år, varunder utskänkningen skall börja, samt

c) att över ansökningen avgivits yttranden, i Stockholm av stadsfullmäktiga, i annan stad av magistrat och stadsfullmäktiga och på landet av kommunalnämnd och kommunalstämma samt att ansökningen blivit tillstyrkt av åtminstone den eua av de hörda kommunala myndigheterna (7 §).

De tillfälliga utskänkingsrättigheterna äro av följande slag och omfattning:

Tillfälliga utskänkingsrättigheter.

1) utskänkning tillsvidare vid järnvägsstation eller å tåg, där sådan för trafikens behov finnes erforderlig (8 §);

2) utskänkning vid hälsobrunn, badort eller annan kurort till spisande gäster vid deras måltider under kortare tid än ett år (9 § 1 mom.);

3) utskänkning å passagerarfartyg till förtäring ombord å fartyget samt, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast till besättningen och till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid (9 § 2 mom.);

4) utskänkning i andra fall, än ovan sagts, där sådan kan komma i fråga att endast under någon del av året utövas (9 § 3 mom.); samt

5) utskänkning vid bestämt tillfälle (10 §).

Framställning om utskänkning vid järnvägsstation eller å tåg göres av järnvägens styrelse. Över framställning om utskänkning vid järnvägsstation skall i annan stad än Stockholm magistrat samt å landet kommunalnämnd och kommunalstämma höras. Likaså skall över ansökan om utskänkning vid hälsobrunn, badort eller annan kurort

»vederbörande kommunalstyrelse» lämnas tillfälle att yttra sig. Däremot erfordras ej kommunal myndighets yttrande över ansökningar om övriga slag av tillfälliga utskänkingsrättigheter.

Rätt att fastställa inskränkningar i eller förbud mot eljest tillåten ölförsäljning.

I fråga om *fastställande av inskränkningar i eller förbud* för eljest tillåten ölförsäljning gälla följande bestämmelser:

1) Vid meddelande av tillstånd till försäljning av öl eller under rörelsens utövande kan Konungens befallningshavande stadga de inskränkningar därvid, som kunna anses erforderliga (17 §).

2) Därjämte kan Konungens befallningshavande, därest oordningar visa sig å försäljningsstället etc., förbjuda fortsättande av försäljning, vare sig den utövas på grund av särskilt tillstånd eller ej (28 och 29 §§). Samma befogenhet har nämnda myndighet i fråga om inackorderingsställes utskänkning, då denna befinnes ske i större omfattning eller på annat sätt än i förordningen avses (29 § 2 mom.).

3) Vidkommande gästgivares och tillverkares försäljning kan Konungens befallningshavande i ovan nämnda fall, i stället för att förbjuda rörelsen, stadga de inskränkningar vid dess utövande, som kunna finnas nödiga (29 § 1 och 3 mom.).

4) I händelse oordningar eller osedlighet förekomma å utskänkingsställe samt sådant fortfar oaktat erinran från magistraten, kommunalvämmuden, kronfogden eller länsmannen, kan jämväl magistraten eller kommunalnämnden provisoriskt förbjuda rörelsens fortsatta bedrivande. Sådant beslut skall inom åtta dagar underställas Konungens befallningshavande, som har att för viss tid fastställa förbudet eller ock upphäva detsamma (30 §).

5) Då oordningar skäligen kunna vara att befara vid bestämt tillfälle, såsom vid marknad, allmän torgdag, vapenövningsmöte, inskrivningsförrättning eller mönstring med värnpliktige, ting, auktion eller annan till folksamling föranledande förrättning eller då eljest större folksamling väntas äga rum, äger Konungens befallningshavande förbjuda eljest tillåten ölförsäljning eller för sådant tillfälle föreskriva de inskränkningar i försäljningsrätten, som till ordningens upprätthållande kunna finnas nödiga (31 § 1 mom.).

6) I händelse ölförsäljning visar sig föranleda oord-

ningar vid sådan allmän förrättning, som under 5) här ovan nämnts, eller då eljest större folksamling äger rum, kan polismyndighet i stad och kronobetjänt å landet omedelbarligen förbjuda och, om förhållandet sådant påkallar, förhindra försäljningens fortsättande vid tillfället (31 § 3 mom.).

7) Slutligen kan Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, Konungens befallningshavande, utan att det påkallas för ordningens upprätthållande, förordna om förbud mot eller inskränkningar i eljest tillåten ölförsäljning, därest sådant finnes nödigt vid krig eller omedelbar krigsfara eller då arbetslöshet eller nöd i större omfattning är rådande (31 § 2 mom.).

Bland gällande ordningsföreskrifter i fråga om ölförsäljningen märkas främst en rad bestämmelser angående försäljningslokalen. Det stadgas sålunda: *att* försäljningsställe skall vara beläget vid öppen väg, gata eller torg (19 § 1 mom.); *att* utskänkningslokal skall vara ljus och luftig, hava en i förhållande till rörelsens omfattning tillräcklig storlek samt hållas i ordentligt skick (19 § 2 mom.); *att* utskänkningslokal, innan rörelsen får börjas, skall besiktigas och godkännas, i stad av stadsfiskal och på landet av kronobetjänt jämte två personer, utsedda, i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad av magistraten och på landet av kommunalnämnden (20 §); *samt att* ombyte av försäljningsställe ej må ske, med mindre de myndigheter, som blivit hörda över ansökningsen till rättigheten, erhållit tillfälle att yttra sig i ärendet samt Konungens befallningshavande givit sitt bifall till ombytet (21 §).

Ordningsföreskrifter.

I fråga om försäljningstiden stadgas: *att* ölförsäljning ej får pågå senare å dag än kl. 10 på aftonen i stad och klockan 8 på aftonen å landet, med rätt för Konungens befallningshavande att, i händelse så erfordras, förordna om försäljningstidens inskränkning eller utsträckning (22 § 1 mom.); *att* utskänkning av öl med undantag av den, som förekommer å gästgiveri, inackorderingsställe, järnvägsstation, tåg eller passagerarfartyg, icke är tillåten å sön- eller helgdag, under det allmän gudstjänst hålles i församlingens kyrka (22 § 2 mom.); *att* å sådana dagar annan försäljning eller förändring av öl, med undantag av försändning till restauratör å passagerarfartyg, å landet

icke må äga rum samt i stad får bedrivas allenast till klockan 10 på förmiddagen (22 § 2 mom.); *samt att* vid de tider, då försäljning av öl, enligt vad nu sagts, ej är tillåten, det är förbjudet såväl att utlämna öl från försäljningsstället som ock att låta öl å försäljningsstället förtäras.

Slutligen märkas bl. a. följande föreskrifter rörande *sättet* för handhavandet av försäljningen. Vid försäljning till försändning ävensom vid försäljning genom kringföring skall den, som forslar ölet, vara försedd med en av säljaren eller hans ombud underskriven förteckning, upptagande för varje köpare dennes namn, stället där och dagen när ölet skall avlämnas samt den försända myckenheten. Nämda förteckning skall på anfordran av krono- eller polisbetjänt, ledamot av kommunalnämnden eller av kommunalnämnden utsedd person uppvisas (14 §). Öl må icke å försäljningsställe utlämnas till den, som är rusig, ej heller till miuderårig, som ej fyllt 15 år (24 § 1 mom.). Överlastad person får ej utdrivas från utskänkingsställe, där han förtärt öl, eller lämnas utan vård (24 § 2 mom.). Å utskänkingsställe, där utskänkning av öl idkas utan samband med brännvinsutskänkning, är det förbjudet att låta brännvin förtäras (24 § 4 mom.). Då utskänkning av öl sker, får dörren till försäljningsrummet icke vara läst (25 § 1 mom.). Där utskänkning av öl idkas, skall vara anbragt skylt, som utvisar rörelsen (26 § 1 mom.).

*Ansvars-
bestämmelser.*

För förseelser mot förordningens föreskrifter stadgas böter samt i svårare fall fängelsestraff ävensom konfiskation av anträffade förråd av olovligen saluhållet öl (33—41 §§). Om ansvar för fortsatt förbrytelse, om husbondes ansvarighet för husfolks förbrytelser samt om rätt att åtala överträdelse av förordningens föreskrifter gälla samma föreskrifter som enligt förordningen om försäljning av brännvin (43 och 44 §§).

*De sak-
kunnigas för-
slag.*

*Syftet med
förevarande
lagstiftning.*

Såsom den här ovan lämnade historiken utvisar, har beslutet om undantagande av maldrycker, innehållande 2.25—3.6 volymprocent alkohol, från de för försäljningen av rusdrycker, inklusive öl, stadgade strängare bestämmelserna framgått ur en önskan att bereda allmänheten lättare

tillgång till en maltidsdryck, som är extraktrikare, fylligare i smaken och mera hållbar än svagdrickat, men på samma gång såsom berusningsmedel väsentligt ofarligare än det vanliga ölet. Genom beredande av en sådan undantagsställning för ifrågasattade maltdrycker torde man hava tänkt sig, att dessa skulle, åtminstone hos en stor del av allmänheten, uttränga och ersätta de starkare maltdryckerna, vilkas försäljning genom den nya lagstiftningen underkastats åtskilliga åtkomsten försvärande restriktioner. I den mån detta syfte genom ifrågasattade anordning vunnit, skulle ersättning automatiskt beredas bryggeriätkarna för den minskning i avsättning av starkare maltdrycker, som de nya rusdrycksförsäljningsbestämmelserna för dem kunde väntas medföra. Man har nämligen beräknat, att de bryggerier, som tillverka maltdrycker av 4—6 volymprocents alkoholstyrka, utan större svårigheter eller kostnader i stället kunna övergå till tillverkning av 3.6-procentiga drycker. Och man har därför förväntat, att den ifrågasatta undantagslagstiftningen för de senare, i den mån den verkligen leder till ökad avsättning av desamma, skall vara ägnad att förebygga framställandet av ersättningsanspråk mot statsverket i ifrågasattade hänseende.

För att de nu antydda syftena skola kunna vinnas, är det emellertid enligt vår mening även önskvärdt, att de lättare maltdryckerna av lagstiftningen erhålla en *benämning*, som i sin mån underlättar deras uppgift att såsom måltidsdryck uttränga och ersätta de starkare maltdryckerna. I sådant avseende har riksdagen i sin skrivelse i ämnet den 1 juni 1917 använt termen »pilsnerdricka». Denna benämning har jämväl införts i 1 § av kungl. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker samt i 3 § av kungl. förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker såsom gemensam beteckning för alla maltdrycker, som ej äro hänförliga till svagdricka och som ej innehålla mer än tre och sex tiondels volymprocent alkohol samt äro inbryggda med en stamvört, vilkens extrakthalt icke överstiger nio och fem tiondels procent. Under pilsnerdricka skulle således inbegripas jämväl lagerdricka, iskällardricka, lättöl o. d.

Det kan emellertid ifrågasättas, om detta namnval ur ovan angivna synpunkt är lyckligt. Särskilt från bryggeri-

”Pilsner-
dricka” eller
”pilsner”?

industriens målsmän har i sådant avseende anmärkts, att benämningen pilsnerdricka skulle allt för skarpt betona ifrågavarande dryckers frändskap med svagdrickat, för att de skulle kunna hos den stora allmänheten med framgång konkurrera med ölet. Och med hänvisning till en ofta gjord iakttagelse, att för konsumenterna dryckens etikett har en avgörande betydelse, har man framhållit såsom önskvärt, att de lättare maltdrycker, vilka äro avsedda att ersätta ölet, även måtte erhålla ett namn, som underlättar denna deras uppgift.

Den sålunda framställda anmärkningen synes oss för tjäna beaktande. Med kännedom om den fördom, som många ölkonsumenter hysa mot alla maltdrycker, vilka gå under benämningen »dricka», varmed i deras föreställning förknippas något smaklöst och mindrevärdigt, kan det verkligen befaras, att etiketten »pilsnerdricka» inom stora kretsar av allmänheten skulle försvåra de därmed betecknade dryckernas användande såsom ersättningsmedel för det starkare ölet. På grund härav och då en dylik övergång från starkare till svagare drycker måste ej minst ur nykterhetssynpunkt anses önskvärd, hava vi ansett lämpligt att för de lättare maltdryckerna föreslå utbyte av benämningen pilsnerdricka mot beteckningen *pilsner*.

En sådan namnförändring torde för närvarande ställa sig så mycket lättare att genomföra, som till följd av bristen på malt allmänheten under den senaste tiden vant sig vid att den dryck, som i handeln gått under benämningen »pilsner», ofta ej haft avsevärt högre extrakt- och alkoholhalt än lagrat svagdricka.

I sammanhang härmed har det även befunnits nödigt att genom särskilda bestämmelser bereda lagligt skydd åt pilsner-namnet. I sådant avseende hava vi föreslagit, att maltdryck, som icke enligt maltdryckstillverkningsförrordningen är att anse som pilsner, ej må vid försäljning utlämnas å kärl, som å etikett, kork eller propp eller genom stämpling eller annorledes försetts med beteckningen pilsner eller liknande benämning, vare sig enbart eller i förening med andra ord. Användandet av benämningen pilsnerdricka skulle således enligt förslaget ej vara tillåtet.

Da vi fatt oss förelagt att utarbeta förslag till förordning angående försäljning av lättare maldrycker, i huvudsak grundat på bestämmelserna angående försäljning av öl i gällande vin- och ölförsäljningsförordning, hava vi ansett det ligga inom ramen för vårt uppdrag att i sak föreslå mindre modifikationer i de gällande ölförsäljningsbestämmelserna, där sådana synas av starka billighets-hänsyn påkallade samt deras genomförande ej kan befaras äventyra den allmänna ordningen och nykterhetstillståndet. Därjämte hava vi vid utarbetande av vårt förslag sökt åstadkomma större enhetlighet och en viss förenkling i 1905 års försäljningsbestämmelser, därvid vi särskilt haft till ögonmärke att, där ej sakligt olika bestämmelser påkallas, åvägbringa formell överensstämmelse mellan ifrågavarande lagstiftning och kungl. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

1905 års förordning upptager, såsom förut nämnts, följande olika slag av ölförsäljning: försäljning till förtäring på stället (utskänkning), försäljning till avhämtning, försäljning till försändning på rekvisition och försäljning genom kringföring. Partihandel omnämnes icke uttryckligen i förordningen. Av sistnämnda förhållande torde emellertid ej få dragas den slutsatsen, att rätten till sådan handel, varmed enligt rusdrycksförsäljningsförordningen förstås handel, som bedrives till återförsäljare i och för deras rörelse, ävensom försäljning för export, skulle vara alldeles undantagen från de i förstnämnda förordning stadgade villkoren för rätten till försäljning. Utan saknaden av särskilda stadganden i berörda hänseende torde endast innebära, att partihandeln är underkastad samma bestämmelser, som äro stadgade för försäljningen till avhämtning. Rätt till partihandel med öl lär således enligt nu gällande lagstiftning få anses utan särskilt tillstånd tillkomma i första rummet öltillverkare i fråga om de varor, han själv tillverkat, samt vidare den, som äger rätt till utminutering av brännvin (12 §). Därjämte tillkommer rätt till partihandel den, som av Konungens befallningshavande erhållit tillstånd vare sig till försäljning till avhämtning eller genom kringföring enligt 13 eller 16 § eller till förtäring på stället enligt 7 §.

Under åberopande av vad vi förut yttrat om önskvärdeheten att i formellt avseende vinna överensstämmelse

mellan förordningen angående försäljning av pilsner samt förordningen angående försäljning av rusdrycker, där icke en sakligt olika behandling av förhållandena påkallas, föreslå vi, att jämväl försäljningen av pilsner indelas i partihandel och detaljhandel, därvid partihandel innefattar försäljning till återförsäljare i och för deras rörelse ävensom försäljning för export samt detaljhandel all annan handel. Vidare föreslå vi, att detaljhandeln må indelas i utminuterung och utskänkning, därvid till utminuterung skulle hänföras försäljning till avhämtning, till försändning på rekvisition samt genom kringföring.

I fråga om olika slag av rättigheter till försäljning av öl skiljer 1905 års förordning, såsom förut erinrats, mellan å ena sidan sådana, vilka betraktas såsom tillbehör till annan näringsrätt och därför få utövas utan särskilt tillstånd, samt å andra sidan sådana, vilka bero på särskilt tillstånd av Konungens befallningshavande. Denna skillnad har i förslaget bibehållits, och i bestämmelserna angående den förstnämnda gruppen av rättigheter har ej gjorts annan ändring än att rätten till partihandel undantagits från den handel, som omförmäles under mom. b) och c) i 12 § av 1905 års förordning såsom medgiven utan särskilt tillstånd. Något behov torde nämligen ej kunna anses föreligga att medgiva rätt till försäljning till återförsäljare eller till export vare sig åt dem, som äga rätt till brännvinsutminuterung eller åt dem, som erhållit rätt till utskänkning av pilsner. I stället har, i anslutning till vad ovan yttrats om önskvärdheten av särskilda bestämmelser angående partihandeln, såsom en särskild grupp av rättigheter upptagits rättigheter till partihandel, vilka utan särskilt tillstånd skulle tillkomma dels tillverkare och dels sådana, som av Konungens befallningshavande erhållit tillstånd till försäljning till avhämtning.

Vad därefter beträffar ordningen för beviljande av tillstånd till detaljhandel, synas 1905 års bestämmelser i detta hänseende lida av en viss brist på enhetlighet och system, särskilt i fråga om det inflytande, som härutinnan tillerkänts de kommunala myndigheterna. Såsom redan av nykterhetskommittén i dess betänkande del V sid. 76 erinrats, får sålunda ett ur nämnda synpunkt upprättat schema över de olika slag av försälj-

*Ordningen
för beviljande
av tillstånd
till detalj-
handel.*

ningsrättigheter, Konungens befallningshavande kan meddela, följande utseende:

I. Rättigheter, vilka icke få upplåtas mot kommunalrepresentationens avstyrkande:

rättigheter till utskänkning i Stockholm jämlikt 7 §.

II. Rättigheter, vilka icke få upplåtas mot avstyrkande, i stad av både stadsfullmäktige och magistrat samt på landet av både kommunalnämnd och kommunalstämma:

rättigheter till utskänkning på landet samt i andra städer än Stockholm enligt 7 §; samt

rättigheter till försäljning till avhämtning på landet enligt 13 § 3 mom.

III. Rättigheter, beträffande vilka tillfälle skall lämnas kommunalstämma eller stadsfullmäktige att yttra sig:

rättigheter till utskänkning vid hälsobrunn, badort eller annan kurort enligt 9 § 1 mom.

IV. Rättigheter, beträffande vilka kommunalnämnd och kommunalstämma skola höras:

rättigheter till utskänkning inom område för järnvägsstation å landet enligt 8 § första stycket.

V. Rättigheter, beträffande vilka magistraten i annan stad än Stockholm skall höras:

rättigheter till försäljning till avhämtning enligt 13 § 2 mom.;

rättigheter till utskänkning inom område för järnvägsstation i stad enligt 8 § första stycket; samt

rättigheter för tillverkare till försäljning genom kringförelse utom stads planlagda område enligt 15 § 1 mom.

VI. Rättigheter, som kunna meddelas utan någon kommunal myndighets hörande:

rättigheter till försäljning till avhämtning i Stockholm enligt 13 §;

rättigheter till utskänkning inom område för järnvägsstation i Stockholm enligt 8 § första stycket;

rättigheter för tillverkare till försäljning genom kringförelse i Stockholm utom stadens planlagda område enligt 15 §;

rättigheter till utskänkning å järnvägståg enligt 8 §, andra stycket;

rättigheter till utskänkning å passagerarfartyg enligt 9 § 2 mom.;

rättigheter till utskänkning för kortare tid än ett år enligt 9 § 3 mom.;

rättigheter till utskänkning vid bestämt tillfälle enligt 10 §; samt

rättigheter för tillverkare att till avhämtning och genom kringföring försälja av annan tillverkat öl enligt 16 §.

En sådan olikhet i ordningen för meddelande av försäljningstillstånd är näppeligen av sakens natur påkallad, och en förenkling av ifrågavarande brokiga system måste därför anses önskvärd. I sådant avseende hava vi ansett, att de detaljhandelsrättigheter, vilka bero på särskilt tillstånd av Konungens befallningshavande lämpligen skulle kunna uppdelas i två huvudgrupper, nämligen å *ena sidan* sådana, för vilkas beviljande erfordras i vissa fall tillstyrkande av vederbörande kommunalrepresentation samt i andra fall yttrande av vederbörande polismyndighet, samt å *andra sidan* sådana, vilka kunna av Konungens befallningshavande beviljas utan hörande av de kommunala myndigheterna. Till den förra gruppen skulle hänföras de mera stadigvarande försäljningsrättigheter, som omförmälas i gällande öl- och vinförsäljningsförordnings 7, 13 och 16 §§, ävensom tillverkares rätt enligt 15 § att sälja genom kringföring i stad utom det planlagda området. Till den senare gruppen skulle åter hänföras de tillfälliga försäljningsrättigheter, som finnas omförmälda i 8, 9 och 10 §§ av samma förordning. Inom den förra gruppen skulle för försäljningstillstånds beviljande erfordras:

a) tillstyrkande av kommunalstämma för beviljande av s. k. ständiga rättigheter till utminuterung och utskänkning å landet;

b) tillstyrkande av stadsfullmäktige för beviljande av s. k. ständiga rättigheter till utskänkning i stad; samt

c) yttrande av magistraten för beviljande av s. k. ständiga utminuteringsrättigheter av alla slag i stad.

Förutom större enkelhet och överskådlighet medför ett sådant system, att de kommunala representationerna i fråga om de s. k. ständiga utskänkings- och utminute-

ringsrättigheterna på landsbygden samt de s. k. ständiga utskänkingsrättigheterna i stad erhålla ett avgörande inflytande, något som riksdagen och särskilt andra kamraren upprepade gånger uttalat som ett önskemål. Därjämte erhålles i nämnda avseenden en närmare anslutning till bestämmelserna i förordningen angående försäljning av rusedrycker. Beträffande de s. k. ständiga utminuteringsrättigheterna i stad, om vilka ansökningar kunna förekomma till behandling å alla tider på året och vilkas hänskjutande till yttrande av stadsfullmäktige därför i många städer skulle föranleda extra sammanträden, innefattar förslaget en anslutning till de i 1905 års förordning givna bestämmelserna. Vad slutligen angår de tillfälliga rättigheterna, innebär den av oss föreslagna ordningen, att ansökningar om alla dylika rättigheter skulle behandlas på samma sätt, d. v. s. kunna avgöras av Konungens befallningshavande utan de kommunala myndigheternas hörande, vilket i fråga om utskänkingsrättigheter vid hälsobrunn, badort eller annan kurort samt vid järnvägsstation utgör ett eftergivande av den i sådant avseende nu gällande föreskrift. I betraktande av de lättare maltdryckernas relativa ofarlighet såsom berusningsmedel och med hänsyn därtill, att de kommunala myndigheterna icke heller enligt 1905 års bestämmelser äga rätt till veto mot upplåtande av dylika rättigheter, torde emellertid en sådan förändring icke kunna anses betänklig. Givet är för övrigt, att Konungens befallningshavande även över ansökningar om dylika rättigheter är oförhindrad och i regel väl även torde finna sig föranlåten att inhämta yttrande av vederbörande polismyndighet.

Om de kommunala representationerna, på sätt vi sålunda föreslå, erhålla rätt till veto mot upplåtande av rätt till stadigvarande rättigheter till utskänkning samt å landet jämväl mot upplåtelse av sådana rättigheter till utminuterings, synes det i 2 § 2 mom. av 1905 års förordning stadgade absoluta förbudet mot upplåtande av tillstånd till försäljning av öl inom läger, kasernområde eller annat uteslutande för krigsmaktens behov upplåtet område kunna upphävas åtminstone för det fall, att vederbörande befälhavare gör framställning om sådan upplåtelse. Därigenom

*Intet förbud
mot försäljning inom
kasernområde
etc.*

skulle det kunna bliva möjligt att exempelvis på en sådan ort som Karlsborg tillhandahålla maltdrycker av högst 3.6 volymprocent alkohol.

*Önskemål av
Stockholms
kaféidkare-
förening be-
trräffande
tiden för till-
stånds med-
delande m. m.*

Rörande övriga gällande bestämmelser angående meddelande av tillstånd till detaljhandel samt vissa ordningsföreskrifter i fråga om densamma hava en del önskemål framförts i följande av styrelsen för Stockholms kaféidkareförening till oss överlämnade skrivelse:

Till sakkunnige för utarbetande av förslag till förordning angående försäljning av pilsnerdricka.

Styrelsen för Stockholms Kaféidkareförening får härigenom vördsamst framlägga några synpunkter och önskemål vid sakkunniges avfattning av förslag till den nya förordningen angående försäljning av maltdrycker med en extrakthalt mellan 5 och 9 $\frac{1}{2}$ procent (pilsnerdricka).

Vi representera en kar av näringsidkare, som från och med den 1 januari 1919 i och för sin utkomst bliver nästan uteslutande beroende av försäljning av s. k. pilsnerdricka, då ju alla starkare maltdrycker från den tiden komma under systembolagens motboks-kontroll och givetvis förtjänsten å matserveringen även framgent torde komma att nått och jämt täcka de därmed förenade kostnaderna.

Det torde knappast vara tvivel underkastat att icke nu gällande försäljningsförordning i nykterhetshänseende bjuder tillräcklig garanti för att försäljning av maltdrycker med en alkoholhalt mellan 2 $\frac{1}{4}$ och 3.6 volymprocent från och med 1919 skall kunna handhavas så, att intet missbruk av enbart dylika drycker bör kunna ifrågasättas.

Vi anse emellertid, att ett uppfyllande av nedanstående fyra önskemål rörande försäljningens ordnande endast motsvarar statens enkla skyddsplikt mot en hel kategori lojala medborgare.

1:o. Försäljningsförordningen stadgar i § 7 mom. 2, att skriftlig ansökan om erhållande av utskänkningsrätt skall göras före utgången av augusti månad näst före det år, varunder utskänknigen skall börja.

Dylika ansökningar beviljas efter tillstyrkan eller avstyrkan av vederbörande kommunala myndigheter, i allmänhet ej förrän under december månad. Lokaler för rörelsens bedrivande förhyras emellertid från och med den 1 oktober.

För att undanrödja det osäkerhetstillstånd, som härigenom uppstår, vore det önskvärt, att ansökningarna finge inlämnas före utgången av mars månad för att gälla från den 1 därpå följande oktober.

2:o. Den 3 oktober 1913 utfärdade Kungl. Maj:t ett cirkulär till överståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshavande i

de olika länen, vari framhölls önskvärldheten av att rättigheter till försäljning av vin och öl ej bifölles på längre tid än ett år i sänder.

Denna väsentliga inskränkning i försäljningsförordningens § 7 mom. 1, enligt vilken tillstånd kan meddelas för ett eller flera, dock högst tre kalenderår, tillkom på grund av särskild framställning från nykterhetskommittén med motivering att därigenom skulle genomförandet av vissa förändringar i gällande lagstiftning angående försäljning av brännvin, vin och öl betydligt underlättas. I och med den vid årets riksdag antagna förordningen angående försäljning av rusdrycker av den 14 juni 1917 har enligt vårt förmenande orsaken till bibehållandet av ifrågakvarande inskränkning i den tid för vilken utskänkingsrättighet får beviljas, alldeles försvunnit.

En återgång till försäljningsförordningens treårsbestämmelse anse vi på grund härav vara berättigad beträffande pilsnerdricka. Som ytterligare motiv härför vilja vi anföra, att det endast torde vara ett fåtal kaféidkare, som hava så kort hyreskontrakt på utskänkingslokalen som ett år.

3:o. a) I försäljningsförordningens § 24 mom. 1 stadgas att vin eller öl må icke å försäljningsställe utlämnas åt den, som är rusig.

Det förekommer mycket ofta, att rusiga personer med hot söka tilltvinga sig förtäring. Vid deras avlägsnande störes vanligen ordningen utanför lokalen, och i många fall finner sig polismyndigheten nödsakad att inskrida. I den följande polisrapporten framstår kaféet ofta såsom den direkta eller indirekta orsaken till att ordningen störts. Följden blir därför ofta, att kaféidkaren i stället för att vägra förtäring åt en rusig faller för frestelsen att utlämna dylik åt honom i hopp om att saken skall kunna ordnas i godo och utan oordningar. Men härigenom gör sig kaféidkaren skyldig till lagöverträdelse.

Önskvärt vore därför, om i den nya förordningen inrymdes sådana bestämmelser, att innehavare av utskänkingsställe tillförsäkrades ordningsmaktens hela stöd vid upprätthållandet av försäljningsbestämmelsernas efterlevnad.

b) I sammanhang härmed vore det ur vår synpunkt önskvärt, om förbud kunde utfärdas mot inmundigandet av alkoholhaltiga drycker i portgångar och å andra ställen utomhus. Å spritbolag och s. k. magasin inköpta alkoholhaltiga drycker, vilka konsumeras å dylika platser, medföra ofta att ordningen störes. I närheten liggande kaféer få lida härför, då de göras medansvariga till berörda missförhållanden, vilket sedermera i kafékommittén kan äventyra förnyad utskänkingsrätt.

4:o. Försäljningsförordningen § 24 mom. 2 stadgar, att överlastad person får icke utdrivas från utskänkingsställe, där han förtärt vin eller öl, eller lämnas utan vård.

Hänsynslösa individer utnyttja ofta denna bestämmelse för att tilltvinga sig logi under natten. De inkomma fullt nyktra kort före stängningsdags, dricka ett glas öl samt spela därefter rusiga, med resultat att kaféinnehavaren är tvungen behålla personerna ifråga i sin lokal under natten.

Ur vår synpunkt vore det därför önskligt, om § 24 mom. 2 ej intoges i den nya pilsnerdricksförsäljningsförordningen.
Stockholm den 27 november 1917.

Stockholms Kaféidkareförening.

Styrelsen.

Theodor Sahlholm,
vice ordf.

F. Kihlström,
sekr.

Av de sålunda från intresserat håll framställda önskemålen synes det under l:o) omförmälda, angående räknande av försäljningsåret från den 1 oktober till och med den 30 september i stället för kalenderårets räknande som försäljningsår, kunna i detta sammanhang beaktas, utan att några andra berättigade intressen därigenom trädas för nära.

Enligt kungl. förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning av vin, maltdrycker m. m. räknades försäljningsåret i stad från den 1 oktober och på landet från den 1 november. I det av den s. k. maltdryckskommittén den 23 maj 1900 avgivna betänkande med förslag till förordning om försäljning av vin och maltdrycker m. m. föreslogs i detta avseende icke någon förändring. Men i ett på grundvalen av nämnda kommittébetänkande inom finansdepartementet utarbetat förslag räknades kalenderåret som försäljningsår, vilket ock av Kungl. Maj:t och riksdagen godkändes. Anledningen till denna förändring synes hava varit det vid 1905 års omarbetning av maltdrycksförsäljningslagstiftningen uppställda önskemålet att bringa denna lagstiftning i närmare överensstämmelse med bräunvinsförsäljningslagstiftningen.

Sedan försäljningen av de starkare maltdryckerna numera genom förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker i alla huvudsakliga delar underkastats samma bestämmelser som försäljningen av spritdrycker, torde ej något behov föreligga att i detta speciella fall vidhålla kravet på en dylik överensstämmelse jämväl för försäljningen av de svagare maltdryckerna, då denna försäljning skall underkastas särskild reglering. Och då försäljningsårets räknande från den 1 januari, med hänsyn därtill att hyreskontrakten angående kafélokaler i regel utlöpa den 1 oktober, för kaféidkarne uppenbarligen måste medföra kännbara olägenheter, synes det skäligt,

att vid meddelande av tillstånd till utskänkning av pilsner för ett eller flera, högst tre år, försäljningsåret skall räknas från den 1 oktober. I sammanhang härmed har det ansetts nödigt att bestämma tiden, inom vilken ansökningar om ifrågavarande rättigheter skola ingivas, till den 15 mars det år, varunder utskänkningen skall börja. Med en sådan bestämmelse torde det ej vara omöjligt att få ifrågavarande ansökningar på landet behandlade på den ordinarie kommunalstämman i mars.

Det under 2:o i ovan intagna skrivelse omförmälda önskemålet torde ej påkalla yttrande från var sida. Och vad slutligen angår framställningarna under 3:o och 4:o, hava vi icke ansett desamma förtjäna beaktaude.

Angående möjlighet för stärbhusdelägare att inträda i utövningen av avlidne persons försäljningsrätt, stadgas i 18 § av 1905 års förordning, att, då den avlidne efter tillstånd utövat utskänkning, rörelsen må för stärbhusdelägarnes räkning fortsättas, därest tillståndet avser bestämd tid, intill utgången av samma tid och, därest tillståndet gäller tills vidare, till dess tre månader förflutit efter dödsfallet; och åligger det i sådant fall stärbhusdelägarne att inom en månad efter dödsfallet hos Konungens befallningshavande anmäla sin önskan att fortsätta rörelsen med uppgift å den person, som antagits till föreståndare för rörelsen.

*Stärbhusdel-
ägares för-
säljningsrätt*

Denna bestämmelse innebär, att stärbhusdelägare sakna laglig möjlighet såväl att övertaga avlidne persons försäljningsrätt i det fall, att innehavaren av rättigheten avlider, innan han trätt i utövning av densamma, som ock att efter utgången av augusti månad fullfölja en av den avlidne ingiven ansökan om tillstånd, som ej hunnit företagas till avgörande under dennes livstid. Då ett sådant förhållande uppenbarligen kan lända till obillighet mot stärbhusdelägarne, särskilt med hänsyn till de hyresavtal, som den avlidne kan hava träffat, hava vi ansett skäligt, att stärbhusdelägare jämväl i nu nämnda fall beredes möjlighet att träda i den avlidnes ställe samt att utöva rörelsen genom särskilt antagen och godkänd föreståndare.

Avvikelse från 1905 års förordning i fråga om ordningsföreskrifter har huvudsakligen endast skett i de av-

Ordningsföreskrifter.

seenden, där en närmare anslutning till rusdrycksförsäljningsförordningen ansetts påkallad och kunnat verkställas utan verklig skärpning i de äldre bestämmelserna. Sålunda har nykterhetsnämnd ålagts att utse en av de besiktningmän, som jämte stadsfiskal eller kronobetjänt skola besiktiga utskänkningslokal. Tiden för tillåtet utövande av detaljhandel på landet har, i likhet med vad som gäller för rusdrycksutskänkning, utsträckts till kl. 10 på aftonen; och förbudet mot utskänkning å sönd- eller helgdag, under det gudstjänst hålles i församlingens kyrka, har inskränkts att gälla endast högmässogudstjänst.

Beträffande offentlig myndighets rätt att för alltid eller för viss tid förbjuda eljest tillåten försäljning ansluter förslaget sig till motsvarande bestämmelser i rusdrycksförsäljningsförordningen.

*Ansvars-
bestämmelser.*

Ansvarsbestämmelserna hava i formellt avseende omarbetats till närmare överensstämmelse med motsvarande stadganden i rusdrycksförsäljningsförordningen. I sak hava vi för vissa förseelser föreslagit skärpning av de enligt 1905 års förordning stadgade straffen, dock med iakttagande av att straffen för ifrågavarande förseelser alltid satts väsentligt lägre än straffen för motsvarande överträdelse av rusdrycksförsäljningsförordningen.

Speciell motivering.

Förslag till förordning angående försäljning av pilsner.

Enligt de riktlinjer, som av riksdagen i samband med antagandet av förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker givits för utarbetandet av nu ifrågasvarande förslag, har detsamma kommit att i huvudsak avfattas i överensstämmelse med stadgandena i nu gällande förordning angående försäljning av vin och öl. Vid utarbetandet av förslaget hava vi emellertid, såsom redan framhållits å sid. 67 här ovan, sökt att så långt som möjligt bringa detsamma till formell överensstämmelse med förordningen angående försäljning av rusdrycker. Då det till följd av nu angivna förhållanden vid så gott som samtliga paragrafer i förslaget bleve nödvändigt att göra hänvisning till vin- och ölförsäljningsförordningen samt även i många fall till rusdrycksförsäljningsförordningen, hava vi för vinnande av större enkelhet och överskådlighet vid den speciella motiveringen upprättat en tablå, utvisande motsvarigheten mellan förslagets stadganden och bestämmelserna i sagda förordningar, vilken tablå finnes införd omedelbart efter de speciella motiven. Genom ett sådant förfaringssätt vinnes också den fördelen, att man i fråga om de paragrafer, som äro lika lydande med motsvarande paragrafer i vin- och ölförsäljningsförordningen, kan inskränka sig till en hänvisning till tablå. För korthetens skull hava vi ock i det följande för vin- och ölförsäljningsförordningen använt beteckningen M. F. och för rusdrycksförsäljningsförordningen beteckningen Rus. F.

I Kap.

Allmänna bestämmelser.

2 §.

I fråga om denna paragraf hänvisas till vad å sid. 67 och 68 i den allmänna motiveringen anförts.

3 §.

Denna paragraf innehåller i 1 och 2 mom. de personliga kvalifikationerna för idkande av detaljhandel med pilsner. I förhållande till motsvarande stadgande i 2 § 1 mom. M. F. har i förslaget den ändringen vidtagits, att god frejd icke längre upptagits såsom förutsättning för tillstånds erhållande. I stället har i paragrafen föreskrivits, att tillstånd ej må meddelas annan än den, som gjort sig känd för ordentlighet samt prövas i övrigt vara lämplig till rörelsens utövande. Den föreslagna ändringen sammanhänger med det av tillkallade sakkunniga utarbetade förslaget om borttagande ur lagstiftningen av straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende och i samband härmed av stadgandet om god frejd såsom förutsättning för erhållande av vissa handelsrättigheter. Redan vid 1917 års riksdag antogs såsom vilande förslag till ändringar i grundlagarna i sådant syfte, och övriga av de sakkunniga väckta ändringsförslag hava under innevarande år förelagts riksdagen till avgörande. Att under sådana förhållanden här upptaga en bestämmelse, som endast skulle bliva tillämplig för en kortare tid, har därför syntts oss föga lämpligt. Och genom föreskriften att sökande skall styrka ordentlighet och lämplighet torde också fordran på bevis om god frejd hava förlorat praktisk betydelse. Ett exempel på liknande förfaringsätt från ett närliggande område erbjuder den under förslidet år av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande utfärdade nådiga stadgan angående hotell- och pensionatrörelse, vilken, såsom personliga kvalifikationsgrunder endast upptager, att sökande gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, råder över sig och sin egendom samt i övrigt med hänsyn till rörelsens omfattning anses lämplig.

I paragrafens 3 mom. hava till vinnande, av större överskådlighet införts de bestämmelser, som återfinnas i 11 § M. F. Härigenom har även i fråga om uppställningen vunnits närmare överensstämmelse med Rus. F.

Beträffande 4 mom. tillåta vi oss hänvisa till vad vi i den allmänna motiveringen sid. 71 anfört. En bestämmelse av enahanda innehåll, som här föreslagits, återfinnes i 3 § 4 mom. av kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka.

4 §.

I denna paragraf har endast vidtagits en omredigering till överensstämmelse med motsvarande stadgande i Rus. F.

II Kap.

Försäljningsrättigheter.

A. *Rätt till partihandel.*

6 §.

I fråga om denna paragraf få vi hänvisa till vad vi anfört i den allmänna motiveringen sid. 67 och 68.

B. *Utminuteringsrättigheter.*

7—11 §§.

Dessa paragrafer hava i förhållande till motsvarande stadganden i M. F. i huvudsak underkastats mindre redaktionella omarbetningar, för vilka särskild motivering torde vara överflödig. Endast i 8 § hava företagits ändringar i sak. Rörande dessa åberopas den allmänna motiveringen sid. 68 ff.

C. *Utskänkingsrättigheter.*

12 §.

Denna paragraf återger innehållet i 6 § M. F. med undantag för stadgandet i andra stycket av dess 2 mom. Anledningen till att detta stadgande här uteslutits är den, att detsamma till följd av kungl. stadgan den 22 juni

1911 angående skjutsväsendet helt blivit satt ur tillämpning. Den nya skjutsstadgan innehåller nämligen i motsats till förut gällande skjutsstadga inga bestämmelser angående gästgivares eller skjutsentreprenörs rätt till ölförsäljning. Nykterhetskommittén har jämväl haft uppmärksamheten fäst på detta förhållande (se dess betänkande V med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m. sid. 98).

13 §.

Bestämmelserna om ordningen för erhållande av tillstånd till utskänkning hava av oss underkastats vissa ändringar. Så har i 1 mom. av denna paragraf införts stadgande om s. k. försäljningsår, vilket skall räknas från den 1 oktober, och som en följd härav har bestämts, att ansökningar om sådana utskänkingsrättigheter skola ingivas före den 15 mars det kalenderår, varunder utskänkningen skall börja. Utöver vad vi till stöd för dessa ändrade bestämmelser anfört å sid. 74 ff. i den allmänna motiveringen och vartill vi hänvisa, må ytterligare framhållas, att genom den föreslagna bestämmelsen om ansökningstiden den fördelen vinnes, att såväl de kommunala myndigheterna som Konungens befallningshavande bliva i tillfälle att i ett sammanhang pröva ansökningar om rättighet till utskänkning av pilsner och om rätt till detaljhandel med rusdrycker.

Rörande stadgandet i 5 mom. återopas vad å sid. 75 här förut anförts angående stärbhusdelägarers försäljningsrätt.

Vidkommande övriga ändringar i förhållande till motsvarande stadganden i M. F. torde det vara tillfyllest med en hänvisning till den allmänna motiveringen sid. 68 ff.

14 §.

Beträffande innehållet i denna paragraf återopas vad i den allmänna motiveringen sid. 68 ff. anförts.

D. *Gemensamma bestämmelser för utminuterings- och utskänkingsrättigheter.*

15 §.

I 2 § 2 mom. av förut berörda stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse finnes intaget

ett stadgande av innehåll, att hos Konungens befallningshavande skall över de av Konungens befallningshavande meddelade tillståndsbevis rörande hotell- och pensionatrörelse föras liggare eller kortregister, som utmärker dagen för bevisets utfärdande, ort och plats, där rörelsen skall utövas, tillståndshavarens namn ävensom annat beslut, som angående samma rörelse må hava meddelats. Detta stadgande hava vi funnit i hög grad praktiskt och ägnat att bringa reda i förhållandena, varför vi ansett detsamma även böra komma till användning beträffande tillstånd enligt denna förordning. Den Konungens befallningshavande enligt M. F. åliggande uppgiftsskyldighet rörande meddelat tillstånd och vad därmed äger samband kommer då att fullgöras genom meddelande av utdrag av liggaren eller registret, och hava bestämmelserna härom, vilka i M. F. återfinnas på olika ställen, till följd av den föreslagna anordningen kunnat sammanföras till en generell föreskrift om underrättelseplikt beträffande varje beslut om tillstånd till detaljhandel med pilsner. Dock har, i anslutning till de bestämmelser, som nu gälla, sådan underrättelse icke ansetts behöva meddelas i fråga om beslut om tillstånd till utskänkning å järnvägståg och passagerarfartyg.

Enligt M. F. skall dylik underrättelse sändas till magistrat i annan stad än Stockholm eller kommunalnämnd och länsman i orten. Då det emellertid förutom kommunalnämnden närmast är vederbörande polismyndighet, som har intresse av att erhålla sådan underrättelse, hava vi avfattat paragrafen i överensstämmelse härmed. Därjämte har befunnits önskvärt, att, där fråga är om tillstånd till försäljning inom för krigsmaktens behov upplåtet område, underrättelse jämväl meddelas vederbörande befälhavare.

16 §.

I denna paragraf hava vi upptagit den i Rus. F. beträffande utskänkning givna föreskriften att, där rättighetsinnehavare försattes i konkurs, rörelsen må för konkursboets räkning fortsättas genom antagen och godkänd föreståndare, dock icke längre än till dess tre månader förflutit efter det förhör enligt 25 § konkurslagen hållits.

III Kap.

Ordningsföreskrifter.

17 §.

Enligt 12 § a) i M. F., vilken bestämmelse upptagits i 7 § a) av vårt förslag är tillverkare utan särskilt tillstånd berättigad att bedriva försäljning till avhämtning från tillverkningsstället. Beträffande tillverkningsställe stadgas i 13 § av kungl. förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker, att tillverkare skall viss tid förr än malkrossning må äga rum till Konungens befallningshavande ingiva skriftlig anmälan med uppgift om bland annat det ställe, där bryggeriet är beläget. Någon närmare föreskrift om belägenheten av tillverkningsstället finnes icke i förordningen meddelad. Enligt vårt förmenande kan därför den i förevarande paragraf givna bestämmelsen, att försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg, icke hava avseende å tillverkares försäljningsställe.

18 §.

Denna paragraf har av oss omredigerats till överensstämmelse med motsvarande stadgande i Rus. F.

20 §.

I denna paragraf hava föreslagits vissa avvikelser från motsvarande stadgande i M. F., huvudsakligen i syfte att vinna större likformighet med Rus. F.

Då i Rus. F. i fråga om utskänkningstidens längd icke gjorts åtskillnad mellan stad och land, hava vi ansett oss kunna föreslå borttagandet av den i sådant avseende nu bestående skillnaden även vid utskänkning av pilsner. Härigenom vinnes också överensstämmelse med stadgandet i 6 § av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade alkoholfria drycker samt svagdricka.

I 2 mom. har i förhållande till motsvarande stadgande i M. F. vidtagits den ändringen att med restauratör å passagerarfartyg likställts sådan restauratör å annat fartyg samt å järnvägståg. Någon anledning att giva den ene ett företräde framför den andre synes oss nämligen ej förefinnas.

22 §.

Med hänsyn till den stora utbredning, som förtärandet i berusningssyfte av allehanda medicinska och tekniska preparat under senare tiden tagit, hava vi i 22 § 4 mom. ansett oss böra med rusdrycker likställa rusgivande ersättningsmedel. Genom ett sådant stadgande beredes jämväl möjlighet att förhindra förtärandet av sådana rusgivande medel i blandning med maldrycker. Det förekommer nämligen i icke obetydlig utsträckning, att dylika ersättningsmedel å ölkrogar och kaféer förtäras tillsammans med maldrycker, och någon möjlighet att förhindra detta förefinnes för närvarande icke.

23 §.

Denna paragraf, som saknar motsvarighet i M. F., har tillkommit för att bereda ökat skydd för namnet å den dryck, som förordningen avser, och få vi beträffande paragrafens bestämmelser i sådant syfte hänvisa till vad vi å sid. 66 i den allmänna motiveringen härom anført.

26 och 27 §§.

Som å sid. 76 i den allmänna motiveringen omnämnts, hava bestämmelserna om rätt för offentlig myndighet att för alltid eller för visst tillfälle förbjuda eljest tillåten detaljhandel med pilsner avfattats i anslutning till motsvarande bestämmelser i Rus. F. I likhet med M. F. skiljer vårt förslag emellan förbud i anledning av inträffade oordningar eller osedlighet, förbud för visst tillfälle med hänsyn till befarade oordningar samt förbud vid krig, omedelbar krigsfara eller arbetslöshet eller nöd i större omfattning.

Förbud av den förstnämnda anledningen kan, liksom enligt M. F., meddelas antingen av Konungens befallningshavande eller av magistraten eller kommunalnämnden, och, därest förbudet meddelas av endera av de bägge sistnämnda myndigheterna, skall det visserligen genast gå i verkställighet, men inom åtta dagar underställas Konungens befallningshavandes prövning. I händelse det visar sig, att ölförsäljning vid marknad eller annan till folksamling föranledande förrättning eller då eljest större folksamling äger rum, föranleder till oordningar, kan

enligt M. F. polismyndighet i stad och kronobetjänt på landet förbjuda försäljningens fortsättande *vid tillfället*. I överensstämmelse med vad som stadgas i Rus. F. hava vi ansett, att även Konungens befallningshavande bör tillerkännas dylik befogenhet, vilket i vissa fall kan vara av praktisk betydelse, exempelvis om vederbörande kronobetjänt vid tillfälle, då dylikt ingripande erfordras, vistas å annan ort inom distriktet.

Befogenhet att meddela förbud för visst tillfälle med hänsyn till *befarade* oordningar har efter mönster av Rus. F. tillagts ej blott Konungens befallningshavande, utan jämväl polismyndighet i stad samt å landet kronobetjänt och kommunalnämnd. Det kan nämligen inträffa, att behov av ett förordnande i dylikt avseende yppar sig så sent, att kommunikation med länsstyrelsen ej medhinner, och i sådant fall är det önskvärt, att polismyndighet eller kommunalmyndighet må kunna omedelbart ingripa, innan ännu några oordningar inträffat.

Då det ofta kan vara lämpligt att i stället för förbud föreskriva nödiga inskränkningar i rörelsens utövande, har detta alternativ för myndigheternas ingripande efter mönster av Rus. F. upptagits i alla nu berörda fall och således jämväl polismyndighet i stad samt kronobetjänt och kommunalnämnd å landet tillerkänts befogenhet att härom förordna.

Bestämmelserna om stadgande av förbud eller inskränkningar vid krig, omedelbar krigsfara och dylika utomordentliga förhållanden hava icke i förslaget undergått någon förändring.

I 25 § och 26 § 1 mom. M. F. givna bestämmelser hava vi, då desamma antingen under årens lopp helt kommit ur bruk eller ock funnits sakna praktisk betydelse, icke upptagit i vårt förslag. Vad särskilt angår stadgandet i 25 § 2 mom. anmärkes, att något stadgande av detta innehåll icke återfinnes i Rus. F.

IV Kap.

Ansvarsbestämmelser m. m.

28 och 29 §§.

Motsvarande stadganden återfinnas i 33 och 34 §§ M. F. För vinnande av större överensstämmelse med Rus. F. hava emellertid i dessa paragrafer företagits vissa omredigeringar, varjämte straffsatserna undergått någon höjning. Det i 33 § 3 mom. M. F. förekommande stadgandet att förbrytelses begående å sön- och helgdag skall anses såsom försvårande omständighet har ur förslaget utesluttits. Något motsvarande stadgande har icke heller influtit i Rus. F.

32 §.

Denna paragraf, som innehåller det straffrättsliga skyddet för »pilsner»-namnet, saknar, i likhet med stadgandet i 23 §, motsvarighet i M. F. Vid bestämmandet av strafflatituden hava vi, för att giva föreskriften i 23 § nödig effektivitet, stannat vid att stadga böter motsvarande de för upprepad olovlig försäljning föreslagna.

33 §.

I denna paragraf har i likhet med Rus. F. givits ett generellt straffstadgande för förbrytelser i andra fall än de i 28—32 §§ nämnda. I sak innebär detta i förhållande till M. F. icke någon ändring och formellt endast, att en ytterligare uppräknig av olika arter av förbrytelser, såsom skett i 36, 40 och 41 §§ M. F., här kunnat undvikas.

36 §.

44 § M. F. innehåller i fråga om åtalsrätt, om böters fördelning och förvandling, om verkställande av beslag, om forum samt om övervakande i övrigt av förordningens efterlevnad en hänvisning till kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin. En motsvarande hänvisning hava vi även ansett oss kunna upptaga i vårt

förslag. Uti den vid ifrågavarande paragraf gjorda hänvisningen till Rus. F. hava vi emellertid ansett oss kunna inbegripa jämväl stadgandet om husbondes ansvarighet för underlydandes förbrytelser. Härom stadgar Rus. F. i 88 §, att husbonde ansvarar för förbrytelse av underlydande, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. I förhållande till motsvarande stadgande i M. F., vilket återfinnes i 43 §, innebär detta en ändring ifråga om bevisskyldighetens fördelning. Då denna husbondes ansvarighet enligt gällande bestämmelser är ovillkorlig, och då det i de flesta fall icke torde vara förenat med allt för stora svårigheter för husbonden att till sitt fredande från ansvar anskaffa erforderlig bevisning, torde dock omkastningen i bevisbördan icke kunna anses för husbonden oskäligt betungande.

37 §.

Denna paragraf motsvarar 95 § i Rus. F. Stadgandet i paragrafens andra stycke återfinnes i 45 § M. F.

38 §.

Rörande förordningens ikraftträdande hava vi ansett oss böra föreslå bestämmelser av i huvudsak samma innehåll som Rus. F. Därvid har det dock till följd av den av oss föreslagna bestämmelsen, att försäljningsår i fråga om rätt till utskänkning enligt 13 § skall räknas från den 1 oktober, funnits nödvändigt att meddela särskilda bestämmelser för de rättigheter, som under innevarande år komma att enligt förordningen upplätas. I sådant avseende hava vi föreslagit, att ansökan skall ingivas före utgången av augusti månad samt att dylika rättigheter icke må beviljas för längre tid än till den 1 oktober 1919.

Bland ansvarsbestämmelserna i M. F. återfinnes i 38 § ett stadgande om iteration, vilket till följd av avfattningen av förslagens 28—31 §§, blivit överflödigt och därför utslutits. Någon ändring i sak innebär stadgandets utslutande icke.

**Förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3, 7 och
23 §§ i förordningen den 7 augusti 1907
angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.**

3 §.

I denna paragraf har icke vidtagits annan ändring än att ordet »pilsnerdricka» utbyttts mot ordet »pilsner». Om den närmare anledningen till den föreslagna namnförändringen hänvisas till den allmänna motiveringen sidan 65 f.

7 §.

I samband med den vid 1915 års riksdag vidtagna ändringen i 31 § M. F., varigenom bereddes möjlighet att under kritiska förhållanden vidtaga åtgärder för att förhindra eller försvåra åtkomsten av vin och öl, infördes i denna paragraf bestämmelse om eftergift av skatt för maltdryck, som i anledning av jämlikt berörda stadgande utfärdat försäljningsförbud så skadats, att den ej kunde för avsett ändamål användas. Vi hava funnit, att de skäl, som talade för införande av en bestämmelse av angiven art, alltjämt äro förhanden, och då såväl Rus. F. i 70 § 2 mom. som förslaget till förordning angående försäljning av pilsner i 26 § 2 mom. upptager ett stadgande av enahanda innehåll, som återfinnes i 31 § 2 mom. M. F., har i förevarande paragraf i stället för hänvisningen till M. F. införts hänvisning till pilsnerförsäljningsförordningen.

23 §.

För vinnande av större tydlighet hava vi i denna paragraf funnit oss böra införa en särskild föreskrift rörande stämplingen av kärl, vari pilsner skall utlämnas. Den givna föreskriften överensstämmer i huvudsak med stadgandet beträffande svagdricka. Dock har bestämmelsen, att namnet å drycken skall vara anbragt överst å en rad för sig icke ifråga om pilsner ansetts vara av behovet påkallad. För bryggerierna innebär detta den fördelen, att de kunna bibehålla sina pilsneretiketter i samma uppställning som förut.

Jämförande tablå.

Förslag till förordning angående försäljning av pilsner	Motsvarande stadgande i förordningen den 9 juni 1905 angående för- säljning av vin och öl återfinnes i	Motsvarande stadgande i förordningen den 14 juni 1917 angående för- säljning av rusdrycker återfinnes i
1 §	1 § 2 mom.	
2 §		2 §
3 § 1 och 2 mom. 3 mom. 4 mom.	2 § 1 mom. 11 § 2 § 2 mom.	4 § 1, 2 och 4 mom. 5 § 1 st.
4 §	3 §	6 §
5 §	4 och 5 §§	8 § 2 mom. och 9 §
6 §		12 § 1 mom.
7 §	12 §	
8 §	13 §	
9—11 §§	14—16 §§	
12 §	6 §	
13 § 1—4 mom. 5 mom.	7 §	
14 §	8—10 §§	
15 §	17 och 32 §§	
16 §	18 §	26 §
17 och 18 §§	19 och 20 §§	52 och 53 §§
19 §	21 § 1 st.	54 § 1 mom.
20 och 21 §§	22 och 23 §§	56—58 §§
22 §	24 §	58 och 59 §§
23 §		
24 och 25 §§	26 § 2 mom. och 27 §	60 § 2 mom. och 61 §
26 §	31 §	70 §
27 §	28—30 §§	71 §
28 §	33 §	74 §
29 §	34 §	77 § 1 mom.
30 och 31 §§	35 och 37 §§	
32 §		
33 §	36, 40 och 41 §§	79 §
34 §	39 §	80 §
35 §	42 §	87 §
36 §	43 och 44 §§	88—94 §§
37 §	45 §	95 §
38 §		96 §